

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

UNIVERSITY OF SARAJEVO
FACULTY OF PHILOSOPHY

71000 Sarajevo, Franje Račkog br. 1,
Bosna i Hercegovina
Poštanski pretinac br. 347
Telefoni: ++ 387 33 20 36 43; ++ 387 33 20 45 99;
++ 387 33 25 31 00; ++ 387 33 20 35 50
Dekan: ++ 387 33 25 31 11
Sekretar: ++ 387 33 25 32 02
Fax: ++ 387 33 66 78 73
e-mail: dekanat@ff.unsa.ba

Vijeće Fakulteta
Broj: 02-01/396
Sarajevo, 2. 10. 2024. godine

Na osnovu člana 69. i 108. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 36/22.), člana 111. i 168. Statuta Univerziteta u Sarajevu, broj: 01-14-35-1/23 od 26. 7. 2023. godine, ČLANA 15. PRAVILA STUDIRANJA ZA PRVI I DRUGI CIKLUS STUDIJA, INTEGRISANI, STRUČNI I SPECIJALISTIČKI STUDIJ NA UNIVERZITETU U SARAJEVU, broj: 01-15-24-1/23 od 27. 9. 2023. godine, Odluke Vijeća Univerziteta u Sarajevu - Filozofskog fakulteta, broj: 02-01/76 od 9. 3. 2023. godine, prijedloga odsjeka/predmetnog/predmetne nastavnika/nastavnice: Odsjek za anglistiku, broj: 02-02/170 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za arheologiju, broj: 02-06-ARH/69 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik, broj: 02-03/79 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za filozofiju, broj: 02-04/69 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za germanistiku, broj: 02-05/98 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke, broj: 02-08/86 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za orijentalnu filologiju, broj: 02-09/100 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za pedagogiju, broj: 02-10/131 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za psihologiju, broj: 02-11/154 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za romanistiku, broj: 02-12/75 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za romanistiku, broj: 02-12/75 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za slavenske jezike i književnosti, broj: 02-12/75 od 27. 9. 2024. godine, Odsjek za sociologiju, broj: 02-14/47 od 27. 9. 2024. godine, i Instrukcije Kolegija sekretara Univerziteta u Sarajevu, broj: 0105-657-2/24 od 24. 1. 2024. godine (djelovodni broj protokola Fakulteta: 01/85 od 15. 2. 2024. godine), Vijeće Univerziteta u Sarajevu - Filozofskog fakulteta na 41. elektronskoj sjednici održanoj 2. 10. 2024. godine, *donijelo je*

ODLUKU

I

USVAJAJU SE PROGRAMI RADA NA PREDMETIMA (SILABUSI/ IZVEDBENI PLANOVI NASTAVE) ZA STUDIJSKU 2024/2025. GODINU (IZMJENE I DOPUNE POSTOJEĆIH I NOVI SILABUSI ZA NASTAVNE PREDMETE PO NASTAVNIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA 2019/2020. KOJI SU PO PRVI PUT U PRIMJENI)

- ODSJEK ZA ANGLISTIKU
- ODSJEK ZA ARHEOLOGIJU
- ODSJEK ZA BOSANSKI, HRVATSKI I SRPSKI JEZIK
- ODSJEK ZA FILOZOFIJU
- ODSJEK ZA GERMANISTIKU
- ODSJEK ZA KOMPARATIVNU KNJIŽEVNOST I INFORMACIJSKE NAUKE
- ODSJEK ZA ORIJENTALNU FILOLOGIJU
- ODSJEK ZA PEDAGOGIJU
- ODSJEK ZA PSIHOLOGIJU
- ODSJEK ZA ROMANISTIKU
- ODSJEK ZA SLAVENSKE JEZIKE I KNJIŽEVNOSTI
- ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU.

II

SILABUSI ZA STUDIJSKU 2024/2025. iz stava I. ove odluke objavit će se na web stranici Fakulteta.

III

SILABUSI ZA STUDIJSKU 2024/2025. GODINU iz stava I. ove odluke sastavni su dio ove odluke.

Obrazloženje

Programi rada na predmetima (silabus) za studijsku 2024/2025. godinu (izmjene i dopune postojećih i novi silabus) sačinjeni su u skladu sa Planom realizacije nastave za studijsku 2024/2025. godinu, važećim nastavnim planovima i programima i izmjenama i dopunama nastavnih planova i programa. Dostavljeni silabus važit će za studijsku 2024/2025. godinu). Ukoliko u predviđenom periodu dođe do izmjena u sadržaju silabusa, predmetni nastavnici imaju obavezu prije početka svake studijske godine dostaviti izmijenjeni, odnosno novi silabus.

Odsjek za anglistiku dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Merime Osmankadić, prof. dr. Ksenije Kondali, prof. dr. Shahaba Yar Khan, prof. dr. Amire Sadiković / Nazomi Miyanoja, MA i prof. dr. Lejle Mulalić.

Odsjek za arheologiju dostavio je silabuse prof. dr. Amre Šaćić Beća.

Odsjek za bosanski, hrvatski i srpski jezik dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Ismaila Palića i prof. dr. Amele Ljevo-Ovčina.

Odsjek za filozofiju dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Nevad Kahteran, prof. dr. Kenan Šljivo i prof. dr. Vladimir Milisavljević.

Odsjek za germanistiku dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: Prof. dr. Vedad Smailagić, prof. dr. Sanela Mešić, prof. dr. Naser Šečerović, prof. dr. Irma Duraković i doc. dr. Minika Džanko.

Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Edina Pobrića i doc. dr. Fahrudina Kujundžića.

Odsjek za orijentalnu filologiju dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Amra Mulović, prof. dr. Elma Dizdar i prof. dr. Munir Drkić.

Odsjek za pedagogiju dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Mirjana Mavrak i prof. dr. Amir Pušina.

Odsjek za psihologiju dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Nermin Đapo, prof. dr. Jadranka Kolenović-Đapo, prof. dr. Sibela Zvizdić, prof. dr. Saša Drače, prof. dr. Eneđina Hasanbegović-Anić, prof. dr. Maida Koso-Drljević, prof. dr. Đenita Tuće, prof. dr. Mirna Marković, prof. dr. Nina Hadžiahmetović i prof. dr. Dženana Husremović.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

UNIVERSITY OF SARAJEVO
FACULTY OF PHILOSOPHY

71000 Sarajevo, Franje Račkog br. 1,
Bosna i Hercegovina
Poštanski pretinac br. 347
Telefoni: ++ 387 33 20 36 43; ++ 387 33 20 45 99;
++ 387 33 25 31 00; ++ 387 33 20 35 50
Dekan: ++ 387 33 25 31 11
Sekretar: ++ 387 33 25 32 02
Fax: ++ 387 33 66 78 73
e-mail: dekanat@ff.unsa.ba

Odsjek za romanistiku dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: Prof. dr. Alma Sokolija, prof. dr. Drago Župarić, prof. dr. Lejla Tekešinović, doc. dr. Mirela Boloban, doc. dr. Dijana Beljan Šehić, doc. dr. Emir Šišić i doc. dr. Nerma Kerla.

Odsjek za slavenske jezike i književnosti dostavio je silabuse prof. dr. Amele Ljevo-Ovčina.

Odsjek za sociologiju dostavio je silabuse sljedećih nastavnika: prof. dr. Stefaan Jansen, prof. dr. Jelena Gaković i doc. dr. Zvonko Benković.

Cijeneći sve naprijed navedeno, Vijeće Fakulteta donijelo je Odluku kao u dispozitivu.

Pouka o pravnom lijeku: Protiv ove odluke može se podnijeti prigovor Upravnom odboru Univerziteta u Sarajevu u roku od 30 dana od dana prijema Odluke.

DEKAN FAKULTETA

Prof. dr. Kenan Šljivo

Akt obradila:

Akt kontrolisali i odobrili:

Alma Ahmetpahić, šefica Službe za nastavu

prof. dr. Jadranka Kolenović-Đapo, prodekanica za nastavu i studentska pitanja

prof. dr. Adnan Busuladžić, prodekan za finansijsko-organizacijske poslove

doc. dr. Minka Džanko, prodekanica za naučnoistraživački rad, međunarodnu akademsku saradnju i izdavaštvo

Sekretarka organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta, Maida Bešić, dipl. iur., potvrđuje da je Odluka u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima koji su na snazi, te da je Vijeće Univerziteta u Sarajevu – Filozofskog fakulteta nadležno za donošenje iste, shodno članu 69. Zakona o visokom obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 36/22.) i članu 111. Statuta Univerziteta u Sarajevu, broj: 01-14-85-1/23 od 26. 7. 2023. godine.

DOSTAVITI:

1. Odsjecima x12
2. Dekanu Fakulteta
3. Prodekanima Fakulteta x3
4. Sekretaru Fakulteta
5. Službama Fakulteta
6. Web
7. Uz zapisnik
8. Arhiva

U
F
SARAJEVU
FAKULTET
02-04/69
27. 9. 24
Datum, _____ 20____ god.

UNIVERZITET U SARAJEVU-FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA FILOZOFIJU
Sarajevo, 26. 9. 2024. godine

— Prodekan za nastavu
— Vijeće Fakulteta
27. 9. 2024. god.

PRODEKANESI ZA NASTAVU I STUDENTSKA PITANJA FAKULTETA

PREDMET: *Izmjene i dopune silabusa za studijsku 2024/2025. godinu*

Poštovana,

U skladu sa Vašim dopisom broj: 01-05/15 od 4. 9. 2024. godine u vezi sa dostavljanjem izmijenjenih i dopunjenih/novih silabusa, u prilogu dostavljamo silabuse sljedećih profesora: prof. dr. Nevad Kahteran, prof. dr. Kenan Šljivo i prof. dr. Vladimir Milisavljević.

Predsjednik Vijeća Odsjeka

Prof. dr. Samir Arnautović

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metodika nastave filozofije 1				
Šifra/kod	FIL FIL 504	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	Drugi (I)	Semestar	Treći (III)	Ak. godina	2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Ponedjeljak: 08-11 Srijeda: 08-11 Petak: 08-12	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar 3 sata; hospitanje 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje naših studenata s temeljnim metodičkim aspektima izvođenja nastave filozofije, etike i logike, te kroz teorijski rad, vježbe i hospitanje u Gimnaziji Obala prinos stjecanju umijeća i znanja primjerenih nastavničkoj kompetenciji, prije svega za izvođenje nastave filozofije, logike i etike u gimnazijama i drugim srednjim školama.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osposobiti teorijski studente za visoko kvalitetno vođenje nastave u srednjim i osnovnim školama na osnovu edukacije u temeljnim principima metodike nastave. Također, izgraditi kod studenata duhovne pretpostvake za problematiziranje čina edukacije i odgoja kao jedinstvenog obrazovnog-egzistencijalnog čina.				
Ishodi učenja	Znanje: student teorijski poznaje nastavu i nastavni proces, poznaje metode nastave društvenih i humanističkih predmeta; poznaje teorijski nastavne ciljeve za navedene nastavne predmete; poznaje odgovarajuće nastavne metode za nastavne predmete i nastavne jedinice; poznaje način ocjenjivanja učeničkog i nastavničkog rada. Vještine: vješto primjenjuje naučene teoretske obrasce u praksi i radu sa učenicima učeći na primjerima drugih i svojemu vlastitom. Kompetencije: student je osposobljen izvoditi nastavu iz navedenih predmeta u osnovnim i srednjim školama.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upoznavanje studenata sa predmetom i literaturom, kao i obavezom hospitovanja
2.	Uvodna razmatranja
3.	Postupci uvođenja u filozofsko mišljenje
4.	Poticanje analize uočenih pitanja kao oblik uvođenja
5.	Primjeri scenarija, sinopsisa i ideja za obradu nastavnog sadržaja
6.	Provjera znanja i ocjenjivanja
7.	Završna riječ i priprema za hospitovanje u Trećoj Gimnaziji ili Gimnaziji Obala
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
10.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
11.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
12.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
13.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
14.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
15.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika i hospitovanje																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 546 1426 913"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>hospitovanje</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>seminarski rad i prezentacija</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polusemestralni pismeni 25 %; Obavljeno hospitovanje u Gimnaziji Obala 25 %; Prisustvo na nastavi 30 %; seminarski rad i prezentacija istog 20 %. <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	hospitovanje	25	25	3.	prisustvo na nastavi	30	30	4.	seminarski rad i prezentacija	20	20	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	polusemestralni pismeni	25	25																																		
2.	hospitovanje	25	25																																		
3.	prisustvo na nastavi	30	30																																		
4.	seminarski rad i prezentacija	20	20																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
Literatura	<p><i>Obavezna</i> Marinković, Josip.(2008) Metodika nastave filozofije (Zagreb: ŠN.).</p> <p><i>Dodatna</i> 1. Ali Paya (2022), Methods, Methodologies and Perspectives in the Humanities and Social Sciences (With Particular Reference to Islamic Studies): A Critical Rationalist Perspective, ICAS Press: London, book review by Nevad Kahteran. in: <i>Comparative Philosophy</i> Volume 14, No. 2 (2023): 201-205 Open Access / ISSN 2151-6014 / www.comparativephilosophy.org Book review Kyriacou, Chris. (2001) Temeljna nastavna umijeća (Zagreb: Educa). 2. Marinković, Josip.(1990) Filozofija kao nastava (Zagreb:HFD). 3. Marinković, Josip (2008) Učiteljstvo kao poziv, Zagreb: Kruzak. 4. Marinković, Josip.(1990) Filozofija kao nastava (Zagreb:HFD).</p>																																				

Napomene

Posljednja promjena: 10. 9. 2024. godine
<https://orcid.org/0009-0003-2487-1337>;

N. (Cv) Stefan

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metodika nastave filozofije 2				
Šifra/kod	FIL FIL 509	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	Drugi (II)	Semestar	Treći (III)	Ak. godina	2024./2024.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar 3 sata; vježbe (hospitovanje) 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje naših studenata s temeljnim metodičkim aspektima izvođenja nastave filozofije, etike i logike, te kroz teorijski rad, vježbe i hospitovanje u Gimnaziji Obala prinos stjecanju umijeća i znanja primjerenih nastavničkoj kompetenciji, prije svega za izvođenje nastave filozofije, logike i etike u gimnazijama i drugim srednjim školama.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osposobiti teorijski studente za visoko kvalitetno vodenje nastave u srednjim i osnovnim školama na osnovu edukacije u temeljnim principima metodike nastave. Također, izgraditi kod studenata duhovne pretpostvake za problematiziranje čina edukacije i odgoja kao jedinstvenog obrazovnog-egzistencijalnog čina.				
Ishodi učenja	Znanje: student teorijski poznaje nastavu i nastavni proces, poznaje metode nastave društvenih i humanističkih predmeta; poznaje teorijski nastavne ciljeve za navedene nastavne predmete; poznaje odgovarajuće nastavne metode za nastavne predmete i nastavne jedinice; poznaje način ocjenjivanja učeničkog i nastavničkog rada. Vještine: vješto primjenjuje naučene teoretske obrasce u praksi i radu sa učenicima učeći na primjerima drugih i svojem vlastitom. Kompetencije: student je osposobljen izvoditi nastavu iz navedenih predmeta u osnovnim i srednjim školama.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Upoznavanje studenata sa predmetom i literaturom, kao i obavezom hospitovanja
2.	Uvodna razmatranja
3.	Postupci uvođenja u filozofsko mišljenje
4.	Poticanje analize uočenih pitanja kao oblik uvođenja
5.	Primjeri scenarija, sinopsisa i ideja za obradu nastavnog sadržaja
6.	Provjera znanja i ocjenjivanja
7.	Završna riječ i priprema za hospitovanje u Trećoj Gimnaziji ili Gimnaziji Obala
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata
9.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
10.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
11.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
12.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
13.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
14.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
15.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika i hospitovanje																																				
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 551 1428 920"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>hospitovanje</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>seminarski rad i prezentacija</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polusemestralni pismeni 25 %; Obavljeno hospitovanje u Gimnaziji Obala 25 %; Prisustvo na nastavi 30 %; seminarski rad i prezentacija istog 20 %. <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	hospitovanje	25	25	3.	prisustvo na nastavi	30	30	4.	seminarski rad i prezentacija	20	20	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	polusemestralni pismeni	25	25																																		
2.	hospitovanje	25	25																																		
3.	prisustvo na nastavi	30	30																																		
4.	seminarski rad i prezentacija	20	20																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Marinković, Josip (2008). <i>Metodika nastave filozofije</i> (Zagreb: ŠN.); 2. Paya, Ali (2022), <i>Methods, Methodologies and Perspectives in the Humanities and Social Sciences (With Particular Reference to Islamic Studies): A Critical Rationalist Perspective</i>, ICAS Press: London; 3. Termiz, Dževad (2022). <i>Metodologija društvenih nauka</i>, Amos Graf Sarajevo. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kyriacou, Chris. (2001) <i>Temeljna nastavna umijeća</i> (Zagreb: Educa). 2. Marinković, Josip.(1990) <i>Filozofija kao nastava</i> (Zagreb:HFD). 3. Marinković, Josip (2008) <i>Učiteljstvo kao poziv</i>, Zagreb: Kruzak. 4. Marinković, Josip.(1990) <i>Filozofija kao nastava</i> (Zagreb:HFD). 																																				
Napomene	<p>Posljednja promjena: 10. 9. 2024. godine <i>N. Marinković</i></p> <p>https://orcid.org/0009-0003-2487-1337;</p>																																				

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Filozofija za djecu (P4C) 2				
Šifra/kod	FIL FIL 110	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni (unutarnja i vanjska lista)	ECTS	9
Ciklus studija	Prvi (I.)	Semestar	Drugi (II.)	Ak. godina	2024./2.5
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran		Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120			
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1 sat; seminar/hospitovanje: 1 sat; vježbe _____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Projekat označava razvijanje razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (predlažemo uvođenje ovog predmeta u 7., 8. i 9. razred osnovne škole, ali i vrtiće), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. Filozofija za djecu (P4C) je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u ljetnjem semestru što temeljitije kroz praksu u predškolskom, osnovnom i srednješkolskom obrazovanju uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju Filozofiju za djecu (P4C) kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko, kreativno i skrbno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.				

Ishodi učenja	<p>Znanje: polaznici razumiju koncept kritičkog i kompleksnog mišljenja kroz praksu; polaznici razumiju i razlikuju vještine mišljenja u predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju.</p> <p>Vještine: polaznici vješto ocjenjuju proces i ishod radionice filozofije za djecu u predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju; polaznici razumiju i vješto vrednuju različite pristupe filozofiji za djecu;</p> <p>Kompetencije: polaznici samostalno osmišljavaju i realiziraju radionice zasnovane na filozofiji za djecu u predškolskom, osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju, razvijaju zaključivanje uz upotrebu edukacijskih instrumenata, dijaloški nastavni metod (forma sokratovskog dijaloga), te znanje osnova dječije psihologije, koja pruža normative dječijeg razvitka i metodike izvođenja nastave filozofije.</p>
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Izgradnja kritičkog, kreativnog i skrbnog mišljenja od kindergartena preko osnovne i srednje škole do fakulteta
2.	Children's BOOK of Philosophy: An introduction to the world's great thinkers and their big ideas. Penguin Random House, 2015.
3.	Evaluacija filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u kindergartenu uz radionice sa djecom. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i odgajateljem unutar kuće);
4.	Evaluacija filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u kindergartenu uz radionice sa djecom. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i odgajateljem unutar kuće);
5.	Evaluacije filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u osnovnoj školi uz radionice sa učenicima. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i razrednim nastavnikom unutar škole);
6.	Evaluacije filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u osnovnoj školi uz radionice sa učenicima. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i razrednim nastavnikom unutar škole);
7.	Evaluacije filozofije za djecu i jednomjesečno hospitovanje u osnovnoj školi uz radionice sa učenicima. (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i razrednim nastavnikom unutar škole);
8.	Polusestralna provjera znanja studenata
9.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu za srednje škole i jednomjesečno hospitovanje u Trećoj gimnaziji (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i kolegicom Sedžidom Hadžić otuda).

10.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu za srednje škole i jednomjesečno hospitanje u Trećoj gimnaziji (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i kolegicom Sedžidom Hadžić otuda).
11.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu za srednje škole i jednomjesečno hospitanje u Trećoj gimnaziji (odabir tema uz dogovor sa predmetnim nastavnikom i kolegicom Sedžidom Hadžić otuda).
12.	Havajski program P4C
13.	Havajski program P4C
14.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
15.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja uz hospitanje uz instrukcije predmetnog nastavnika i odgajatelja, odnosno razrednika i profesora filozofije u školi.																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>završni semestralni pismeni</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>hospitanje: kindergarten, osnovna i srednau škola</td> <td>45</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>radionica sa djecom</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	20	20	2.	završni semestralni pismeni	20	20	3.	hospitanje: kindergarten, osnovna i srednau škola	45	45	4.	radionica sa djecom	15	15	5.				Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	polusemestralni pismeni	20	20																										
2.	završni semestralni pismeni	20	20																										
3.	hospitanje: kindergarten, osnovna i srednau škola	45	45																										
4.	radionica sa djecom	15	15																										
5.																													
Ukupno: 100 bodova			100%																										

	<p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polusestrialni pismeni 20 %; završni semestralni pismeni 20 %; hospitovanje 45 % (po 15 % za kindergarden, osnovnu i srednju školu); radionica sa djecom 15 %. <p>Napomena: Nabaviti prijeko potrebnu nedostajuću literaturu (boldirano).</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <p>Children's BOOK of Philosophy: An introduction to the world's great thinkers and their big ideas. Penguin Random House, 2015.</p> <p>History, Theory and Practice of Philosophy for Children International Perspectives Edited by Saeed Naji, Rosnani Hashim. 2017, str. 232</p> <p>Philosophy for Children Theories and praxis in teacher education Edited by Babs Anderson © 2017 – Routledge, str . 154</p> <p>Philosophy for Young Children A Practical Guide By Berys Gaut, Morag Gaut © 2012 – Routledge, str. 128.</p> <p><i>Dodatna</i></p> <p><i>Dječja psihologija.</i> Zagreb: Naklada Slap (udžbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju); *Tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti bh. naroda); Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children), napose: Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children) – napose: Philosophy with Children at the XXV World Congress of Philosophy, Session 81, "Philosophy with Children".</p>
Napomene	<p>Posljednja izmjena: 10. 9. 2024. <i>N. (Cav) (K) (D) (A) (L)</i></p> <p>https://orcid.org/0009-0003-2487-1337;</p>

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Historija istočnih filozofija II				
Šifra/kod	FIL FIL 212 FIL FIL 108	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Broj ECTS kredita: 7 DP. 4 FIL. SOC. 5
Ciklus studija	Prvi (I) Prvi (I)	Semestar	Drugi (II) Četvrti (IV)	Ak. godina	2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran		Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120			
Saradnik	Ime i prezime			Termin konsultacija	
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:			
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar 3 sata; vježbe _____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Studenti prate ciklus predavanja iz osnova arapsko-islamske filozofije u ljetnjem semestru, gdje se svaki od uključenih modela mišljenja nastoji promatrati u sklopu njihovih osnovnih škola i predstavnika – povlačeći moguće veze i dosluh između njih, uz poseban naglasak na osnovnoj terminologiji i terminološkim raščlambama. U toku semestra student je obavezan da pročita pet djela po vlastitom odabiru tijekom ljetnjeg semestra koja su se u izvodima ili cjelovito obrađivala na seminarima, kao osnovnu kritičku literaturu o njima koja je navedena u ovom programu – uz obavezu da u dogovoru sa nastavnikom napiše seminarski rad na zadanu temu.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Tijekom trajanja ljetnjeg semestra uvod u islamsku filozofsku tradiciju i osnovne škole i predstavnike (značenje i koncept filozofije u islamu, definicija, izvori, metodologija, faktori utjecaja na nastanak. područja interesovanja islamske filozofije i njen odnos sa drugim islamskim naukama; grčka i sirijska pozadina te indijsko i perzijsko zaleđe i utjecaj). Potom, već na samom kraju da mu se ponudi pregled prinosa autora sa ovih prostora (islamska misao u Bosni i Hercegovini i Balkanu) . Studentima koji studiraju kombinovani studij				

	(filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija), nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.
Ishodi učenja	<p>Znanje: u današnjoj prevalirajućoj kakofoniji u pogledu ove tradicije student zna modele mišljenja unutar arapsko-islamske filozofske tradicije, kao i temeljne škole i predstavnike.</p> <p>Vještine: vješto razaznaje islamsko filozofsko mišljenje od ideoloških redukcionizama i nagrđivanja, tj. univerzalizam i pluralizam islamskih modela mišljenja vs. partikularizma i ekskluzivizma ideološkog sektašenja.</p> <p>Kompetencije: student je u stanju graditi vlastiti kritički odnos i uspoređivati arapsko-islamsku filozofiju sa zapadnjačkim modelima mišljenja, povlačeći moguće veze i dosluh između njih, uz poseban naglasak na osnovnoj terminologiji i terminološkim raščlambama, te je upoznat sa prinosima istoj autora sa ovih prostora.</p>

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Arapsko-islamska filozofija Značenje i koncept filozofije u islamu i rana povijest islamske teologije i počeci filozofske problematike (S.H. Nasr & Oliver Leaman, eds., History of Islamic Philosophy)
2.	Istočna i zapadna islamska skolastika: a) Rani islamski filozofi na Istoku (al-Kindī, al-Fārābī, Ibn Sīnā/Avicenna, Muhammed ibn Zekerijja' ar-Razī, Braća čistote/Ihwānu-s-Safā', Ibn Miskawajh, Abū Hāmid al-Gazzālī) b) Islamski filozofi u al-Andalusu (Ibn Masarra, Ibn Bādždža/Avempace, Ibn Tufayl, Ibn Rushd, Ibn Sab'in, Ibn Khaldūn) (M. Sharif, H. Corbin, H. Daiber i drugi)
3.	Alfarabi i utemeljenje islamske političke filozofije (M. Mahdi) Nauka o državi i povijesti (Ibn Haldūn) Politički aspekti islamske filozofije (C.E. Butterworth)
4.	Protuslovlje između al-Gazzālijeve i Ibn Rušdove/Averroesove filozofije: sukob mišljenja u svjetlosti vjere i razuma (razmatranje središnjih pitanja dva Tahāfuta)
5.	Uvod u sufijsku tradiciju ('Ajn al-Kudāt al-Hamadānī, Šihābu-d-Dīn Suhrawardī i iluminacionistička tradicija – hikmat al-ishrāk, Ibn 'Arabī i ideja «jedinstva u mnoštvu» - al-wāhidijja) (S.H. Nasr & M. Aminrazavi; M. Lings)
6.	Predstavnici kasnije islamske filozofije (at-Tūsī, Mīr Dāmād, Mullā Sadrā Shirāzī) i ši'itska duhovnost (H. Corbin)
7.	Jevrejska filozofska tradicija u islamskom kulturnom svijetu

	(Saadiah Gaon al-Fayyumi, Ibn Gabirol, Judah Halevi, Maimonides, Rabbi Levi ben Gershom/Gersonides) (L.E. Goodman)
8.	Polusestrialna provjera znanja studenata
9.	Moderne interpretacije islamske filozofije na Zapadu (H. Hanafi) Suvremena islamska filozofija (O. Leaman)
10.	Islamska misao u Bosni i Hercegovini
11.	Abdullah-efendija Bosnawi, Tumačenje dragulja Poslaničke mudrosti (R. Hafizović) Hasan Kafija Pručak (A. Ljubović & F. Nametak i El-Kalem, 2015.)
12.	Derviški redovi u Bosni i Hercegovini (Dž. Čehajić)
13.	Filozofija S. H. Nasra (W.C. Chittick i N. Kahteran)
14.	Historija islama u njemačkoj misli: od Leibniza do Nietzschea (Ian Almond) Novi orijentalisti: postmoderna predstavljanja islama od Foucaulta do Baudrillarda (Id.)
15.	Suvremeni predstavnici islamske i uporedne filozofije (SPh 62, 2/2016)
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanje nastavnika i rad u seminaru sa studentima
---	--

<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="438 347 1404 716"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>seminarski rad i prezentacija</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>završni semestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predvidene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seminar 20 %, drugi seminar 20 %, polusemestralni pismeni 25 %, završni semestralni pismeni 25 %, prisustvo na nastavi 30 %. <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	seminarski rad i prezentacija	20	20	3.	završni semestralni pismeni	25	25	4.	prisustvo na nastavi	30	30	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	polusemestralni pismeni	25	25																																		
2.	seminarski rad i prezentacija	20	20																																		
3.	završni semestralni pismeni	25	25																																		
4.	prisustvo na nastavi	30	30																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
<p>Literatura</p>	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. John I. Esposito, <i>Što bi svatko trebao znati o islamu</i>, FFDI, Zagreb, 2003. 2. S. H. Nasr, <i>Srce islama: trajne vrijednosti za čovječanstvo</i>, "El-Kalem", Sarajevo, 2002. 3. M. M. Sharif, <i>Historija islamske filozofije</i>, tom I i II, "August Cesarec", Zagreb, 1988. (alternativno) 4. S. H. Nasr, <i>Tri muslimanska mudraca</i>, "El-Kalem", Sarajevo, 1993. 5. Ebu Hamid al-Gazali, <i>Nesuvislost filozofa</i>, Zagreb, 1993. (alternativno); 6. Ibn Rušd/Averroes, <i>Nesuvislost nesuvislosti</i>, "Naprijed", Zagreb, 1988. (alternativno). 7. Ian Almond, <i>Historija islama u njemačkoj misli: od Leibniza do Nietzschea</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2019. 8. Nevad Kahteran, <i>Rumijeva filozofija Ljubavi</i>, BTC Šahinpašić, Sarajevo, 2007. 9. Id., <i>The Bosnian and Herzegovinian Contributions to Transcultural Philosophy</i>, Cambridge: CSP., pp. 209. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Seyyed Hossein Nasr & Oliver Leaman (eds), <i>History of Islamic Philosophy</i>, Routledge, London & New York, 1996. 2. Hans Daiber, <i>Borba za znanjem u islamu: neki historijski aspekti</i>, "Kult B", Sarajevo, 2004. 																																				

	<p>3. Hans Daiber, <i>Islamska filozofija: inoviranje i posredovanje između grčke i srednjovjekovne europske misli</i>, "Kult B", Sarajevo, 2007.</p> <p>4. Oliver Leaman, <i>Izgubljeno u prijevodu: eseji iz islamske i jevrejske filozofije</i>, "Buybook", Sarajevo, 2004.</p> <p>5. Amir Ljubović, <i>Logička djela Bošnjaka na arapskom jeziku</i>, Orijentalni institut u Sarajevu, 1996.</p> <p>6. <i>Hasan Kafi Prušćak</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2015.</p> <p>7. Osman Bakar & Cheng Gek Nai, <i>Islam i konfucijanstvo: civilizacijski dijalog</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2018.</p> <p>8. Nevad Kahteran (ed.), <i>Platforma za islamsko-konfucijansko-daoistički dijalog na Balkanu</i>, ITD Sedam, Sarajevo, 2010.</p>
Napomene	<p>Zadnja izmjena: 10. 9. 2024. godine </p> <p>https://orcid.org/0009-0003-2487-1337;</p>

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	IP Filozofija za djecu (P4C)				
Šifra/kod	FIL FIL 416	Status (obavezni ili izborni)	Izborni (unutarnja i vanjska lista)	ECTS	3
Ciklus studija	Drugi (II.)	Semestar	Semestar: Drugi (II.)	Ak. godina	2024./25.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1; seminar 1; vježbe _____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Projekat označava razvijanje razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (predlažemo uvođenje ovog predmeta u 7., 8. i 9. razred osnovne škole, ali i vrtiće), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. Filozofija za djecu (P4C) je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije teorijski uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju Filozofiju za djecu (P4C) kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko, kreativno i skrbno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.				

Ishodi učenja	<p>Znanje: polaznici razumiju koncept kritičkog i kompleksnog mišljenja; polaznici razumiju i razlikuju vještine mišljenja</p> <p>Vještine: polaznici vješto ocjenjuju proces i ishod radionice filozofije za djecu; polaznici razumiju i vješto vrednuju različite pristupe filozofiji za djecu;</p> <p>Kompetencije: polaznici samostalno osmišljavaju i realiziraju radionice zasnovane na filozofiji za djecu, razvijaju zaključivanje uz upotrebu edukacijskih instrumenata, dijaloški nastavni metod (forma sokratovskog dijaloga), te znanje osnova dječije psihologije, koja pruža normative dječijeg razvitka i metodike izvođenja nastave filozofije.</p>
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Refleksivni model edukacije. Pojam kritičkog mišljenja. Kompleksno mišljenje. Stimulus i agenda. Zajednica istraživača (Lipman, Dewey).
2.	Barijere prema kritičkom mišljenju. Emotivno i kognitivno djelovanje. Vještina slušanja.
3.	Odgovor i argument. Zajednica filozofskog istraživanja (McCall). Koncept relevantnosti.
4.	Kolbergove faze moralnog razvitka. Prevazilaženje subjektivizma, dogmatizma i relativizma.
5.	Evaluacija filozofije za djecu.
6.	Vještina čitanja. Kvadrat pitanje (Cam). Postavljanje i biranje pitanja.
7.	Uloga jezika. Idealni jezik u filozofiji za djecu. Vještina definiranja. Ekspertski timovi.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Objašnjenje, primjer i argument. Konceptualiziranje argumenta. Standardi koncepta.
10.	Principi sokratovskog ispitivanja (Brenifier).
11.	Vještina pisanja i interpretacije. Hermeneutika za djecu.
12.	Postavljanje ishoda radionice. Blum-Andersonova taksonomija.
13.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu.

14.	Hawajski program P4C
15.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika, seminari i hospitovanja																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>završni semestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>seminarski rad i prezentacija istog</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno:100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polusemestralni pismeni 25 %; završni semestralni pismeni 25 %; prisustvo na nastavi 30 %; seminarski rad i prezentacija istog 20 %. <p>Napomena: Nabaviti nedostajuću prijeko potrebnu literaturu.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	završni semestralni pismeni	25	25	3.	prisustvo na nastavi	30	30	4.	seminarski rad i prezentacija istog	20	20	5.												Ukupno:100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	polusemestralni pismeni	25	25																																		
2.	završni semestralni pismeni	25	25																																		
3.	prisustvo na nastavi	30	30																																		
4.	seminarski rad i prezentacija istog	20	20																																		
5.																																					
Ukupno:100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				

Literatura	<p><i>Obavezna</i> The Routledge International Handbook of Philosophy for Children (Eds by Maughn Rollins Gregory, Joanna Haynes, Karin Murriss, © 2017 – Routledge, 266 strana). Thomas Jackson, GENTLY SOCRATIC INQUIRY (PDF). Journal Educational Perspectives (PDF).</p>
	<p><i>Dodatna</i> *Đurđica Crvenko (2006.). Priručnik za metodiku nastave filozofije, Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsek za filozofiju (uždbenik iz metodike nastave filozofije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za pedagogiju). *Jean-François Lyotard (1988.), Postmoderna protumačena djeci (Le Postmoderne expliqué aux enfants); *Filozofija za otroke: kritično mišljenje, etična raziskovanja Jaz in drugi (Program osnovnoškolskega izobraževanja) (2006.) Učni načrt za izbirni predmet, Ministarstvo za školstvo in šport, Ljubljana: Zavod RS za školstvo; *Lipman, M (2003), Thinking in Education, Cambridge University Press; *Marinković, J. (1981.). Utemeljenost odgoja u filozofiji. Zagreb: Školska knjiga; *Marinković, J. (1990). Filozofija kao nastava. Zagreb: HFD; *Marinković, J. (2008.). Metodika nastave filozofije. Zagreb: Školske novine; *Ross Vasta, Marshall M. Haith, Scott A. Miller (2004.). Dječja psihologija. Zagreb: Naklada Slap (udžbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju); *Tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti bh. naroda); Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children), napose: Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children) – napose: Philosophy with Children at the XXV World Congress of Philosophy, Session 81, “Philosophy with Children”.</p>
Napomene	<p>Posljednja izmjena: 10. 9. 2024. godine https://orcid.org/0009-0003-2487-1337</p> <p style="text-align: right;"><i>N. Crvenko</i></p>

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Metodika nastave za filozofiju 2				
Šifra/kod	FIL FIL 504	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	8
Ciklus studija	Drugi (I)	Semestar	Treći (III)	Ak. godina	2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Ponedjeljak: 08-11 Srijeda: 08-11 Petak: 08-12	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar 3 sata; hospitovanje 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje naših studenata s temeljnim metodičkim aspektima izvođenja nastave filozofije, etike i logike, te kroz teorijski rad, vježbe i hospitovanje u Gimnaziji Obala prinos stjecanju umijeća i znanja primjerenih nastavničkoj kompetenciji, prije svega za izvođenje nastave filozofije, logike i etike u gimnazijama i drugim srednjim školama.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osposobiti u praksi studente za visoko kvalitetno vođenje suvremene interaktivne nastave u srednjim i osnovnim školama na osnovu edukacije u temeljnim principima metodike nastave. Također, izgraditi kod studenata duhovne pretpostavke za problematiziranje čina edukacije i odgoja s temeljnim metodičkim aspektima izvođenja nastave filozofije. Filozofija kao nastava: uvođenje u filozofsko mišljenje i sam nastavni proces uz hospitovanje u Trećoj Gimnaziji ili Gimnaziji Obala. Programski sadržaji se predlažu kako bi se ostvario praktični cilj nastavnog predmeta Metodika nastave filozofije , utemeljen najprije u osobitosti filozofskog mišljenja i unutar fenomena modernog svijeta među kojima je samo obrazovanje osobit fenomen te se stoga danas ova vrsta nastave treba orijentirati široko kako bi se sama metodika nastave fundirala unutar relevantnih obzora koji iznutra signiraju i određuju prirodu artikulacije nastavnih sadržaja				

Ishodi učenja	<p>Znanje: student u praksi poznaje nastavu i nastavni proces, poznaje metode nastave društvenih i humanističkih predmeta; poznaje nastavne ciljeve za navedene nastavne predmete; poznaje odgovarajuće nastavne metode za nastavne predmete i nastavne jedinice; poznaje način ocjenjivanja učeničkog i nastavničkog rada.</p> <p>Vještine: vješto primjenjuje u praksi naučene teoretske obrasce i radu sa učenicima učeći na primjerima drugih i svojemu vlastitom.</p> <p>Kompetencije: student je osposobljen izvoditi nastavu iz navedenih predmeta u osnovnim i srednjim školama.</p>
---------------	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upoznavanje studenata sa predmetom i literaturom, kao i obaveza hospitovanja
2.	Postupci uvođenja u filozofsko mišljenje i sokratovski dijalog
3.	Poticanje analize učenih pitanja kao oblik uvođenja i analize nastavnih programa filozofije / nacrt kurikuluma
4.	Primjeri scenarija, sinopsisa i ideja za obradu nastavnog sadržaja uz upotrebu modernih tehnologija (Problemski i povijesni pristup nastavi filozofije)
5.	Priprema nastavnika za izvođenje nastave
6.	Metodičke i didaktičke ideje i principi u nastavi
7.	Suradničko učenje i zajednica istraživača
8.	Polusestralna provjera znanja studenata
9.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
10.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
11.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
12.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
13.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
14.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija

15.	Hospitovanje u Gimnaziji Obala ili Treća Gimnazija
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	
18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja i hospitovanje kod iskusnog gimnazijskog nastavnika-mentora uz obavezu dostave izvještaja o svakom studentu sa hospitovanja u odnosu prema planiranju, izvođenju i evaluaciji nastave filozofije.																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>hospitovanje</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>seminarski rad i prezentacija</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način: Polusemestralni pismeni 25 %; Obavljeno hospitovanje u Trećoj Gimnaziji ili Gimnaziji Obala 25 %; Prisustvo na nastavi 25 %; seminarski rad i prezentacija istog 25 %.</p> <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	hospitovanje	25	25	3.	prisustvo na nastavi	25	25	4.	seminarski rad i prezentacija	25	25	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	polusemestralni pismeni	25	25																																		
2.	hospitovanje	25	25																																		
3.	prisustvo na nastavi	25	25																																		
4.	seminarski rad i prezentacija	25	25																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				

	<p>Obavezna Marinković, Josip (1990) Filozofija kao nastava, Zagreb, Hrvatsko fil. Društvo Verificirani udžbenici i metodički priručnici iz filozofije.</p>
Literatura	<p><i>Dodatna</i> 1. Jensen, Eric, (2003) Super – nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje, Zgb, Educa 2. Kyriacou, Chris. (2001) Temeljna nastavna umijeća (Zagreb: Educa). 3. Marinković, Josip.(1990) Filozofija kao nastava (Zagreb:HFD). 4. Marinković, Josip (2008) Učiteljstvo kao poziv, Zagreb: Kruzak. 5. Marinković, Josip.(1990) Filozofija kao nastava (Zagreb:HFD).</p>
Napomene	<p>Zadnja izmjena: 10. 09. 2024. godine <i>N. Ivančević</i> https://orcid.org/0009-0003-2487-1337;</p>

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	FILOZOFIJA (opći)				
Šifra/kod	FIL FIL 100	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	3
Ciklus studija	I	Semestar	I	Ak. godina	2024/25.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1; seminar 1 vježbe ;				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Opći presjek povijesti filozofije propedeutičkog karaktera sa studente prvih godina našeg fakulteta.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Opći ciljevi nastave Filozofije su potaknuti studenta kroz kratak prikaz povijesti filozofskog mišljenja da kroz analizu i racionalnu argumentaciju zauzme kritičko i autonomno stajalište u razumijevanju sebe i svijeta, odnosno da razvije kreativno i kritičko mišljenje.				
Ishodi učenja	Znanje: zna prikazati povijest filozofskog mišljenja, temeljne škole, pravce i predstavnike, kao i osnovne termine. Vještine: vješto analizira i racionalno argumentira kritičko i autonomno stajalište u razumijevanju sebe i svijeta. Kompetencije: razvijeno kreativno i kritičko mišljenje.				

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Pregled kursa, ispitne obaveze i literatura: (SOCRATES TO SARTRE: A HISTORY OF PHILOSOPHY By Samuel Enoch Stumph)
2.	Antičko razdoblje (predsokratici, Sokrat i sofisti)
3.	Platon, Aristotel, antička filozofija nakon Aristotela
4.	Srednjovjekovno razdoblje: združivanje filozofije i teologije
5.	Skolastički sustav Ibn Rushda/Averroesa
6.	Skolastički sustav Maimonidesa
7.	Skolastički sustav sv. Tome Akvinskog
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Moderno razdoblje: filozofija i razvitak znanosti
10.	Renesansa, racionalizam, empirizam
11.	Prosvjetiteljstvo
12.	Njemački idealizam
13.	Suvremeni period
14.	Analitička filozofija i egzistencijalizam
15.	Ka svjetskoj filozofiji
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

--

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika uz uključenje asistenata i povremena gostovanja.																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 555 1428 922"><thead><tr><th>R. br.</th><th>Elementi praćenja</th><th>Broj bodova</th><th>Učešće u ocjeni (%)</th></tr></thead><tbody><tr><td>1.</td><td>Polusemestralni test</td><td>30</td><td>30</td></tr><tr><td>2.</td><td>Dolasci</td><td>20</td><td>20</td></tr><tr><td>3.</td><td>Završni test</td><td>50</td><td>50</td></tr><tr><td>4.</td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td>5.</td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr><tr><td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td><td>100%</td></tr></tbody></table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none">• Polusemestralni test 30%, dolasci 20% i završni test 50%. <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Polusemestralni test	30	30	2.	Dolasci	20	20	3.	Završni test	50	50	4.				5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	Polusemestralni test	30	30																																		
2.	Dolasci	20	20																																		
3.	Završni test	50	50																																		
4.																																					
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																																				
Literatura	<p><i>Obavezna</i> Branko Bošnjak. Filozofija - uvod u filozofsko mišljenje i rječnik. Zagreb, 1985.</p> <p><i>Dodatna</i> U skladu sa vlastitim preferencijama studenata i uklonima.</p>																																				
Napomene	<p>Zadnja izmjena: 10. 9. 2024. godine <i>N. (ca) 2024/112</i> https://orcid.org/0009-0003-2487-1337:</p>																																				

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Filozofija za djecu (P4C) 1				
Šifra/kod	FIL FIL 109	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni (unutarnja i vanjska lista)	ECTS	3
Ciklus studija	Prvi (I.)	Semestar	Semestar: Prvi (I.)	Ak. godina	2024/25.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran		Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120			
Saradnik	Ime i prezime			Termin konsultacija	
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:			
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1; seminar 1; vježbe _____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Projekat označava razvijanje razigranog i imaginativnog istraživanja kroz dječiju književnost, dječiju psihologiju, te kroz kritičnu i inkluzivnu pedagogiju, uobziruje dječiju znatiželju i tendenciju da postavljaju duboka i suštinska pitanja "imaginativnog filozofiranja", odnosno vježbe racionalnog razmišljanja u najranijem djetinjstvu (predlažemo uvođenje ovog predmeta u 7., 8. i 9. razred osnovne škole, ali i vrtiće), priječeći ono iracionalno u adolescenciji. Filozofija za djecu (P4C) je shvatljiv i regularan plan i program unutar kojeg se djeca vježbaju da steknu analitičke i logičke vještine kroz filozofska kazivanja i pripovijesti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije teorijski uvede u curriculum koji obuhvata djecu od 6 do 16 godina koji je razvio profesor Matthew Lipman i, k tomu još, cilj je osposobiti studente da predaju Filozofiju za djecu (P4C) kako bi mogli usmjeriti i izvježbati učenike za autonomno, kritičko, kreativno i skrbno mišljenje, razvijanje domišljatosti u kreativnosti i razvijanje misaonih vještina kroz dijalog.				

Ishodi učenja	<p>Znanje: polaznici razumiju koncept kritičkog i kompleksnog mišljenja; polaznici razumiju i razlikuju vještine mišljenja</p> <p>Vještine: polaznici vješto ocjenjuju proces i ishod radionice filozofije za djecu; polaznici razumiju i vješto vrednuju različite pristupe filozofiji za djecu;</p> <p>Kompetencije: polaznici samostalno osmišljavaju i realiziraju radionice zasnovane na filozofiji za djecu, razvijaju zaključivanje uz upotrebu edukacijskih instrumenata, dijaloški nastavni metod (forma sokratovskog dijaloga), te znanje osnova dječije psihologije, koja pruža normative dječijeg razvitka i metodike izvođenja nastave filozofije.</p>
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Refleksivni model edukacije. Pojam kritičkog mišljenja. Kompleksno mišljenje. Stimulus i agenda. Zajednica istraživača (Lipman, Dewey).
2.	Barijere prema kritičkom mišljenju. Emotivno i kognitivno djelovanje. Vještina slušanja.
3.	Odgovor i argument. Zajednica filozofskog istraživanja (McCall). Koncept relevantnosti.
4.	Kolbergove faze moralnog razvitka. Prevazilaženje subjektivizma, dogmatizma i relativizma.
5.	Evaluacija filozofije za djecu.
6.	Vještina čitanja. Kvadrat pitanje (Cam). Postavljanje i biranje pitanja.
7.	Uloga jezika. Idealni jezik u filozofiji za djecu. Vještina definiranja. Ekspertski timovi.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Objašnjenje, primjer i argument. Konceptualiziranje argumenta. Standardi koncepta.
10.	Principi sokratovskog ispitivanja (Brenifier).
11.	Vještina pisanja i interpretacije. Hermeneutika za djecu.
12.	Postavljanje ishoda radionice. Blum-Andersonova taksonomija.
13.	Osmišljavanje radionica filozofije za djecu.

14.	Hawajski program P4C
15.	Značaj uvođenja P4C u BiH: Stjecište između filozofije, pedagogije, psihologije i dječije književnosti u teoriji i praksi
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika, seminari i hospitovanja																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>završni semestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>seminarski rad i prezentacija istog</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno:100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polusemestralni pismeni 25 %; završni semestralni pismeni 25 %; prisustvo na nastavi 30 %; seminarski rad i prezentacija istog 20 %. <p>Napomena: Nabaviti nedostajuću prijeko potrebnu literaturu.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	završni semestralni pismeni	25	25	3.	prisustvo na nastavi	30	30	4.	seminarski rad i prezentacija istog	20	20	5.				Ukupno:100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	polusemestralni pismeni	25	25																										
2.	završni semestralni pismeni	25	25																										
3.	prisustvo na nastavi	30	30																										
4.	seminarski rad i prezentacija istog	20	20																										
5.																													
Ukupno:100 bodova			100%																										
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																												

Literatura	<p><i>Obavezna</i> The Routledge International Handbook of Philosophy for Children (Eds by Maughn Rollins Gregory, Joanna Haynes, Karin Murriss, © 2017 – Routledge, 266 strana). Thomas Jackson, GENTLY SOCRATIC INQUIRY (PDF). Journal Educational Perspectives (PDF).</p> <p><i>Dodatna</i> *Đurđica Crvenko (2006.). Priručnik za metodiku nastave filozofije, Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsek za filozofiju (užbenik iz metodike nastave filozofije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za pedagogiju). *Jean-François Lyotard (1988.), Postmoderna protumačena djeci (Le Postmoderne expliqué aux enfants); *Filozofija za otroke: kritično mišljenje, etična raziskovanja Jaz in drugi (Program osnovnoškolskega izobraževanja) (2006.) Učni načrt za izbirni predmet, Ministarstvo za školstvo in šport, Ljubljana: Zavod RS za školstvo; *Lipman, M (2003), Thinking in Education, Cambridge University Press; *Marinković, J. (1981.). Utemeljenost odgoja u filozofiji. Zagreb: Školska knjiga; *Marinković, J. (1990). Filozofija kao nastava. Zagreb: HFD; *Marinković, J. (2008.). Metodika nastave filozofije. Zagreb: Školske novine; *Ross Vasta, Marshall M. Haith, Scott A. Miller (2004.). Dječja psihologija. Zagreb: Naklada Slap (užbenik iz dječije psihologije – ili temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za psihologiju); *Tekstovi za obradu iz dječije književnosti (temeljem preporuka kolega sa Odsjeka za književnosti bh. naroda); Internet resursi (korisne mrežne stranice: P4C sites - Philosophy for Children) – napose: Philosophy with Children at the XXV World Congress of Philosophy, Session 81, “Philosophy with Children”.</p>
Napomene	<p>Posljednja izmjena: 10. 9. 2024. godine https://orcid.org/0009-0003-2487-1337; <i>N. Crvenko</i></p>

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Historija istočnih filozofija I				
Šifra/kod	FIL FIL 104	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Broj ECTS kredita: 7 DP. 4 FIL. SOC. 5
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Prvi (I) Treći (III)	Ak. godina	2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar 3 sata; vježbe _____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Historija istočnih filozofija 1 , kolegij koji je uveden prije skoro pola stoljeća na Odsjeku za filozofiju i sociologiju s ciljem praćenja trendova u našem regionu i svijetu u pogledu proučavanja filozofskih prinosa Istoka na osnovnom studiju, te njihovog komparativnog proučavanja sa zapadnjačkim filozofskim tradicijama na II i III ciklusu (indijska, kineska i japanska filozofska tradicija).				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija jeste da se student u zimskom semestru što temeljitije uvede u glavne metafizičke tradicije Istoka (bitno određenje istočnjačkih filozofija i razlika naspram zapadnjačke filozofije; izvornost i međusobne razlike; prevladavanje "europocentrističkog" gledišta u pogledu istočnjačkih filozofskih tradicija; značenje duhovne predaje i pojam vremena, književnih djela i filozofije - komparativistički pristup u prikazu indijske, kineske i japanske filozofije). Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu s opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.				

Ishodi učenja	<p>Znanje: zna osnove indijske, kineske i japanske filozofije, tj. glavne metafizičke tradicije Istoka (bitno određenje istočnjačkih filozofija i razlika naspram zapadnjačke filozofije; izvornost i međusobne razlike; prevladavanje «europocentrističkog» gledišta u pogledu istočnjačkih filozofskih tradicija; značenje duhovne predaje i pojam vremena, književnih djela i filozofije – komparativistička dimenzija istraživanja indijske, kineske i japanske filozofije). Vještine: vješto prepoznaje indo-iranski, kineski i japanski pogled na svijet i njihove raznolike filozofske tradicije, povlačeći moguće veze i dosluh između njih, uz poseban naglasak na osnovnoj terminologiji i terminološkim raščlambama. Kompetencije: Ovaj kolegij (HIF 1) je uveden prije skoro pola stoljeća pod tadašnjim nazivom Filozofija istočnih naroda, a sa ciljem sticanja kompetencija u praćenju trendova u našem regionu i svijetu u pogledu proučavanja filozofskih prinosa Istoka na osnovnom studiju, te njihovog komparativnog proučavanja na II I III ciklusu (indijska, kineska i japanska filozofska tradicija).</p>
---------------	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Edward Saidov Orijentalizam i različitost kategorijalnih struktura istočnjačkog modela mišljenja
2.	Osnove indo-iranskog pogleda na svijet Vede i Avesta te razvoj mazda-yasne (Zaratuštrinog kulta mudrosti)
3.	Upanišadi
4.	Filozofija Upanišada i povijesni pregled
5.	<i>Bhagavad-gītā</i> i njen značaj za indijsku misao
6.	Indijski heterodokсни sustavi (indijski materijalizam, đainizam, buddhizam i buddhističke škole) Šest ortodoksnih sustava: Nyāya i Vaišešikam (logika i filozofija prirode), Sāmkhya i Yoga (antropologija i praktična filozofija), Pūrva i Uttara mīmāṃsā (Vedānta) - egzegetska analiza vedskih tekstova i metafizika.
7.	Suvremeni trendovi u indijskoj filozofiji
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Kineska filozofija Opća obilježja i povijesni uvod
10.	Taoizam i Konfucijanizam (Lao-ce, Čuang-ce i Kung Fu-ce) Kasniji razvoj Lao-ceove i Konfucijeve nauke

11.	Yin i Yang, filozofija prirode
12.	Onto-hermenutička interpretacija kineske filozofije dvadesetog stoljeća
13.	Japanska filozofija Opća obilježja Haiku poezija Šintoizam
14.	Zen-buddhizam
15.	Moderni europski utjecaji i nastanak filozofske škole iz Kyota
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja i seminari																																				
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>seminarski rad</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>polusemestralni test</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>završni test</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predvidene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> Seminar 20 %, drugi seminar 20 %, polusemestralni pismeni 25 %, završni semestralni pismeni 25 %, prisustvo na nastavi 30 %. <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	seminarski rad	20	20	2.	polusemestralni test	25	25	3.	završni test	25	25	4.	Prisustvo na nastavi	30	30	5.												Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																																		
1.	seminarski rad	20	20																																		
2.	polusemestralni test	25	25																																		
3.	završni test	25	25																																		
4.	Prisustvo na nastavi	30	30																																		
5.																																					
Ukupno: 100 bodova			100%																																		

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama; nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nevad Kahteran & Bo Mou (eds), <i>Nove granice kineske filozofije</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2018.; 2. Nevad Kahteran & James W. Heisig (eds), <i>Nove granice japanske filozofije</i>, Šahinpašić & Nanzan, Sarajevo, 2009; 3. Čedomil Veljačić, <i>Razmeđa azijskih filozofija</i>, tom I i II, Sveučilišna naklada "Liber", Zagreb, 1978.; 4. James W. Heisig, <i>Filozofi ništavila: esej o Kyoto školi</i>, Kult B, Sarajevo, 2007.; 5. Toshihiko Izutsu, <i>The Structure of Oriental Philosophy</i>, I & II, Keio University Press, 2008. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sarvepali Radakrišnan, <i>Indijska filozofija</i>, tom I i II, "Nolit", Beograd, 1964. (alternativno); 2. Đuzepe Tuči, <i>Istorija indijske filozofije</i>, "Nolit", Beograd, 1982. (alternativno); 3. Dušan Pajin, <i>Filozofija upanišada</i>, "Nolit", Beograd, 1980.; 4. Hiriyana, <i>Osnovi indijske filozofije</i>, "Naprijed", Zagreb, 1980. (alternativno); 5. Fung Ju-Lan, <i>Istorija kineske filozofije</i>, "Nolit", Beograd, 1971.; 6. Bo Mou (ed.), <i>History of Chinese Philosophy</i>, Routledge, London-New York, 2009; 7. Čedomil Veljačić, <i>Filozofija istočnih naroda</i> (hrestomatija, knjiga XI i XII), Nakladni zavod "Matice hrvatske", Zagreb, 1983. (alternativno); 8. Muhammed Iqbal, <i>Razvoj metafizike u Perziji</i>, "Connectum", Sarajevo, 2004.; 9. Heisig, Kasulis, Maraldo (eds), <i>Japanese Philosophy: A Sourcebook</i>, University of Hawai'i Press, Honolulu, 2011.; 10. Osman Bakar & Cheng Gek Nai, <i>Islam i konfucijanstvo: civilizacijski dijalog</i>, El-Kalem, Sarajevo, 2018. 11. <i>Daoizam</i>, Demetra: Zagreb, 2002. 12. Reza Shah Kazemi, <i>Common Ground between Islam and Buddhism</i>, 2010. 13. Fathullah Mujtabai, <i>Hindusko-muslimanske kulturne relacije</i>, Sarajevo: FFUNSA, e-knjiga, 2020.).
Napomene	<p>Posljednja izmjena: 10. 9. 2024. godine https://orcid.org/0009-0003-2487-1337; N. Kahteran</p>

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	IP Komparativna filozofija				
Šifra/kod	FIL FIL 507	Status (obavezni ili izborni)	Izborni	ECTS	3
Ciklus studija	Drugi (II)	Semestar	Treći (III.)	Ak. godina	2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	-				
Jezik izvođenja nastave	bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Nevad Kahteran			
	Kontakt podaci	Kabinet: 60 E-mail: nevad.kahteran@ff.unsa.ba; Telefon: 033/253-120	Termin konsultacija	Utorak: 11-13 Četvrtak: 13-16	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 1 sat; seminar 1 sat; vježbe _____				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Kolegij Komparativna filozofija je historijski nužan projekat uspostave kritičkog diskursa između različitih filozofskih sustava i mislitelja koji pripadaju tim različitim kulturama i tradicijama i ima za cilj proširivanje filozofskih horizonata i mogućnosti razumijevanja naših studenata koji su uključeni u njezino proučavanje na II ciklusu.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Kroz ovaj kolegij na postdiplomskom studiju studenti treba da se uvedu u glavne tradicije zapadnjačkih filozofija, gradeći uporedo moguće linkove sa onima zapadnjačkima, te da se kroz sržne pojmove i već postojeće linkove u njihovom historijskom i kulturološkom kontekstu razmotre neka od temeljnih pitanja ovdje uključenih filozofskih tradicija. Uspostava kritičkog diskursa između različitih filozofskih sustava i mislitelja koji pripadaju tim različitim kulturama i tradicijama ima za cilj proširenje filozofskih horizonata i mogućnosti razumijevanja studenata koji su uključeni u njezino proučavanje. Naročita zadaća i cilj koji ima komparativna filozofija jeste uspostava internacionalnog mira i dubljeg razumijevanja u konkretnom, praktičnom i istodobno intelektualnom poduhvatu unutar multikulturnih zajednica, dok je jedan od trajnih ciljeva iste bio taj da učini evidentnim temeljne spoznajne i evaluativne pretpostavke tradicija koje su različite od naše vlastite, uz očekivanja da zadobijemo veću jasnoću i bolje razumijevanje o pretpostavkama koje nas informiraju o nečijoj tradiciji.				

Ishodi učenja	<p>Znanje: komparativna filozofija u svojemu najširem kulturološkom modalitetu - student zna da učini evidentnim temeljne spoznajne i evaluativne pretpostavke tradicija koje su različite od naše vlastite</p> <p>Vještine: Bez obzira da li je to u etici, metafizici, estetici, ili bilo kojoj drugoj filozofskoj disciplini, student vješto može identificirati filozofske probleme koji se provlače kroz različite tradicije, te može koristiti resurse ovih tradicija kako bi proširio svoje vlastito filozofsko razumijevanje i djelovanje.</p> <p>Kompetencije: studenti bi trebali biti u stanju da proučavaju azijsku filozofiju i druge nezapadnjačke tradicije u svrhu obogaćivanja njihovog filozofskog backgrounda, a kako bi im se omogućilo da se bolju hrvaju sa filozofskim problemima koji ih zanimaju, budući da u eri globalizacije ovakovrsna istraživanja danas predstavljaju mega-trend u filozofiji sa ciljem redefiniranja filozofije i posvješćivanja nužnosti uvođenja intertradicionalnih, interkulturalnih, intersustavnih, integrativnijih i globalnijih studija.</p>
---------------	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Upoznavanje sa studentima i uvod u komparativnu filozofiju
2.	Predmetna materija komparativne filozofije
3.	Komparativna filozofija i filozofska sinteza
4.	Metode komparativne filozofije
5.	Pluralizam u filozofskim curriculumima
6.	Istočnjačka misao i njezino mjesto u komparativnoj filozofiji
7.	Nužnost uporednih proučavanja i razmatranja unutar islamske filozofije
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	The Structure of Oriental Philosophy (Volume 1 & 2)
10.	The Misty Land of Ideas and the Light of Dialogue: An Anthology of Comparative Philosophy: Western & Islamic
11.	Constructive Engagement of Analytic and Continental Approaches in Philosophy
12.	Japanese and Continental Philosophy

13.	Islam and Confucianism
14.	Čedomil Veljačić (Bhikkhu Nanajivako) & Special Issue of Synthesis Philosophica on Islamic and Comparative Philosophy, 62 (2-2016)
15.	N. Kahteran, <i>Komparativna filozofija</i> (FF UNSA, Sarajevo, 2009.) Synthesis Philosophica, No. 62_2/2016 N. Kahteran, <i>The Role of Comparative Philosophy in Bosnia and Herzegovina: Philosophising at the Big Fault Line</i> (Cambridge Scholars Publishing, 2021.)
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja nastavnika i rad u seminarima sa studentima																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>polusemestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>završni semestralni pismeni</td> <td>25</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>prisustvo na nastavi</td> <td>30</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Seminarski rad i prezentacija</td> <td>20</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polusemestralni pismeni 25 %; Završni semestralni pismeni 25 %; • Prisustvo na nastavi 30 %; Seminarski rad i prezentacija istog 20 %. <p>Napomena:</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	polusemestralni pismeni	25	25	2.	završni semestralni pismeni	25	25	3.	prisustvo na nastavi	30	30	4.	Seminarski rad i prezentacija	20	20	5.				Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	polusemestralni pismeni	25	25																										
2.	završni semestralni pismeni	25	25																										
3.	prisustvo na nastavi	30	30																										
4.	Seminarski rad i prezentacija	20	20																										
5.																													
Ukupno: 100 bodova			100%																										
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F. FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																												

Literatura	<p><i>Obavezna</i> Nevad Kahteran, <i>Komparativna filozofija</i>, Filozofski fakultet Sarajevo, 2009. “Comparative and Islamic Philosophy“ (Nevad Kahteran & Daniel Bučan, eds.) u: <i>Synthesis Philosophica</i>, No. 62_2/2016 N. Kahteran, <i>The Role of Comparative Philosophy in Bosnia and Herzegovina: Philosophising at the Big Fault Line</i> (Cambridge Scholars Publishing, 2021.) N. Kahteran, <i>The Bosnian and Herzegovinian Contributions to Transcultural Philosophy</i>, Cambridge: CSP., 2024., pp. 209.</p> <p><i>Dodatna</i> 1. Ames, Roger, ed. <i>The Aesthetic Turn: Reading Eliot Duetsch on Comparative Philosophy</i>. Chicago: Open Court, 1999. 2. Bahm, A., <i>Comparative Philosophy: Western, Indian and Chinese Philosophies Compared</i> (Albuquerque, NM: World Books, 1977. 3. Blocker, H. Gene. <i>World Philosophy: An East-West Comparative Introduction to Philosophy</i>. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1999. 4. Deutsch, Eliot. <i>Introduction to World Philosophies</i>. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 1997. 5. Deutsch, Eliot and Ron Bontekoe, eds. <i>A Companion to World Philosophies</i>. Oxford: Blackwell, 1997. 6. Dilworth, David. <i>Philosophy in World Perspective: A Comparative Hermeneutic of the Major Theories</i>. New Haven: Yale University Press. 7. Foster, L. & P. Herzog (eds), <i>Defending Diversity: Contemporary Philosophical Perspectives on Pluralism and Multiculturalism</i> (Amherst, MA: University of Massachusetts Press, 1944. 8. Harvey, D., <i>The Condition of Postmodernity: An Inquiry into the Conditions of Cultural Change</i> (Oxford: Blackwell, 1990. 9. Hourani, A., <i>Islam in European Thought</i> (Cambridge University Press, 1991). 10. Masson'Oursel, Paul. <i>Comparative Philosophy</i>. London: Routledge, 2000. 11. Paya, Ali (ed.). <i>The Misty Land of Ideas and the light of dialogue: An Anthology of Comparative Philosophy – Western & Islamic</i>, ICAS Press, 2013. 11. Parkes, Graham, ed. <i>Heidegger and Asian Thought</i>. Chicago: University of Chicago Press, 1991. 12. Raju, P.T. <i>Introduction to Comparative Philosophy</i>. Reprint ed. Delhi: Motilal Banarsidass, 1997. 13. Scharfstein, Ben-Ami. <i>A Comparative History of World Philosophy: From the Upanishads to Kant</i>. Albany: State University of New York Press, 1998. 14. <i>From Africa to Zen: An Invitation to World Philosophy</i>. Lanham, MD. Rowman & Littlefield Publishers, 1993. 15. Turner, B.S., <i>Orientalism, Postmodernism and Globalism</i> (Routledge. 1994). 16. Devid E. Kuper, <i>Svetska filozofija: Istorijski uvod</i>. Svetovi/Novi Sad. 2004.</p> <p>Online resources 17. https://scholarworks.sjsu.edu/comparativephilosophy/; 18. https://uhpress.hawaii.edu/title/pew/.</p>
Napomene	<p>Posljednja izmjena: 10. 9. 2024. godine <i>N. Kahteran</i> https://orcid.org/0009-0003-2487-1337;</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja - I (UVOD U LOGIKU)				
Šifra/kod	FIL FIL 103	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	7
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Prvi (I)	Ak. godina	2024 / 25
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo-vanredni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I Email: kenan.sljivoj@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Saradnik	Ime i prezime	Ass. Omar Mahmutović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet 57/1 Email: omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 128	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 3 sata; seminar _____; vježbe 3 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Izlažu se centralne topike znanosti logike na području antičke i srednjovjekovne formalne logike. Obuhvaćeni su principi Platonove <i>dijalektike</i> (diairesis, tehne dialektike), Aristotelove <i>analitike</i> (syllogismos), i <i>srednjovjekovne logike</i> (proprietas terminorum). Poduka iz elementarne logike o teorijama pojma, suda, zaključka, definicije, dokaza. Studenti dobijaju znanja o metodologiji kao znanosti o metodama znanstvenog istraživanja i kao znanstvenoj disciplini koja kritički ispituju i eksplicitno izlaže različite opće i posebne znanstvene metode. Sadržaj predmeta se izlaže u četiri sklopa: (I) Logika pojmova, (II) Logika termina, (III) Logika, metodologija deduktivnih znanosti i društvena ontologija, (IV) Razvoj logike u Bosni i Hercegovini				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Cilj predmeta <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja - I (Uvod u logiku)</i> je da studenti steknu pozitivno obrazovno znanje o činjenicama povezanim sa fundamentalnim konceptima formalne logike i s njihovom aplikacijom u različitim kontekstima modeliranim u prirodnim / životnim i				

	<p>artificijelnim / znanstvenim jezicima. Studenti se obučavaju za primjenu logičkih metoda u formuliranju, zaključivanju i dokazivanju tvrdnji o društvenim fenomenima i stanjima stvari kroz razumijevanje logike društvene fenomenologije.</p>
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Izučavanjem sadržaja predmeta <i>Logika sa metodologijom socioloških istraživanja – I (Uvod u logiku)</i> student stiče sljedeća znanja, vještine i kompetencije:</p> <p><u>Znanje:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zna obrazovne pozitivne činjenice iz područja logike, posebno iz područja formalne deduktivne logike, srednjevjekovne logike, induktivne logike 2. Zna konstruirati pojam, sud, zaključak, dokaz i definiciju 3. Zna primjeniti figure silogizma u zaključivanju 4. Zna primjeniti tehniku pronalaska supozicija u zaključivanju i argumentaciji 5. Zna jasno i precizno formulisati i eksplicirati pojmove 6. Zna jasno i precizno koristiti različite vrste sudova u argumentaciji 7. Zna primjeniti deduktivnu metodu u argumentaciji 8. Zna primjeniti induktivnu metodu u istraživanju i argumentaciji <p><u>Vještine:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vješto konstruira definiciju objekata, činjenica, fenomena, procesa, stanja stvari 2. Vješto konstruira dokazni postupak i argumentaciju 3. Vješto otkriva pogreške u zaključivanju 4. Vješto otkriva sofizme, paralogizme i pogreške u dokazivanju 5. Vješto primjenjuje deduktivnu metodu 6. Vješto primjenjuje induktivnu metodu 7. Vješto komunicira s učesnicima u edukaciji, u naučnim i istraživačkim timovima, u poslovnom i radnom okruženju <p><u>Kompetencije</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Obrazovne i pedagoške kompetencije:</i> profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili sarđuje u obuci studenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije, posebno u području logike, odnosno simboličke i matematičke logike 2. <i>Naučne kompetencije:</i> u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu 3. <i>Istraživačke kompetencije:</i> u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima 4. <i>Metodološke kompetencije:</i> samostalno određuje primjenu zadovoljavajućih metoda kod disciplinarnih, inter-disciplinarnih, multi-disciplinarnih i trans-disciplinarnih istraživanja u području bihevioralnih znanosti. Primjenjuje konzorcij metodologija u integriranim projektima. 5. <i>Analitičke kompetencije:</i> daje samostalne analize datih podataka i

	<p>formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...)</p> <p>6. <i>Komunikacijske kompetencije</i>: promovira razumijevanje vrijednosti i univerzalnost logički valjane argumenatcije u društvenom dijalogu</p>
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Sklop I: Logika pojmova. Tema 1. Prolegomena. Logika u sistemu prirodnih i društvenih znanosti
2.	Tema 2. Temeljne logičke forme i kompleksne logičke strukture
3.	Tema 3. Teorija kategoričkog silogizma (Aristotel: <i>Prva analitika</i>)
4.	Tema 4. Osnovi silogistike: definicija i dokaza (Aristotel: <i>Druga analitika</i>)
5.	Tema 5. Teorija definicije. Tipovi logičkog koncepta identiteta u iskazu
6.	Tema 6. Terija primjene tipova predikacije (sinonimna, homonimna, paronimna)
7.	Tema 7. Rod. Vrsta. Razlika. Univer. akcidencija. Part. akcidencija (Porfirije: <i>Isagoge</i>)
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Sklop II: Logika termina Tema 9. Proprietates Terminorum
10.	Tema 10. Significatio. Suppositio. Appelatio.
11.	Sklop III: Metodologija deduktivnih znanosti i društvena ontologija Tema 11. Logikai metodologija
12.	Tema 12. Kvalitativne metode istraživanja u društvenim znanostima)
13.	Tema 13. Kvantitativne metode istraživanja u društvenim znanostima
14.	Sklop IV: Razvoj logike u Bosni i Hercegovini Tema 14. Logička djela na latinskom i arapskom jeziku. Logička djela na bosanskom jeziku.
15.	TEST #2
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)

17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predavanja po tematskim sklopovima 2. Tematiziranje problema / problemskog sklopa 3. Pitanja i odgovori (Q&A) između sklopova 4. Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli diskurzivnih situacija) 5. Seminarski rad 6. Konsultacije 7. Elektronske konsultacije 8. Upotreba repozitorija BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij). 9. Individualni dopunski kontakt sati / * 10. Uključivanje studenata u naučno-istraživački rad / ** <p>* Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosječna ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) https://ziink.wordpress.com na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.</p>																												
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Test 1</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Test 2</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na završnom ispitu 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10	2.	Aktivnost	10	10	3.	Test 1	15	15	4.	Test 2	15	15	5.	Pismeni ispit	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10																										
2.	Aktivnost	10	10																										
3.	Test 1	15	15																										
4.	Test 2	15	15																										
5.	Pismeni ispit	50	50																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										

	Napomena:
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Platon, <i>Parmenid</i>. Beograd, Bigz, 1973. 2. Aristotel. <i>Organon</i>. Beograd, Kultura, 9170. 3. Nijaz Ibrulj: <i>Porfirijevo nasljeđe u Bosni</i>. Academia Analytica, Sarajevo, 2023. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, Porfirijevo nasljeđe u Bosni - PhilPapers 4. Nijaz Ibrulj: <i>Filozofija logike</i>. Sarajevo: Sarajevo Publishing, 1999. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, FILOZOFIJA LOGIKE - PhilPapers 5. Nijaz Ibrulj: <i>Essays on the Logical</i>. Academia Analytica, Sarajevo 2022. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, Essays on the Logical - PhilPapers 6. Gajo Petrović: <i>Logika</i>. Zagreb: ŠKZ, 2020. 7. Milić, Vojin. <i>Sociološki metod</i>. Beograd, Nolit, 1978. 8. Ule, Andrej. <i>Zanost i realizam</i>. HFD. Zagreb, 1996. 9. Vujević, M. <i>Uvođenje u znanstveni rad u području društvenih znanosti</i>, Informator, Zagreb, 1983. 10. Zaječaranović, G. <i>Osnovi metodologije nauke</i> (drugo izdanje), Naučna knjiga, Beograd, 1973. 11. Kaplan, Abraham Jr., Wolf, Charles. <i>The Conduct of Inquiry. Methodology for Behavioral Science</i>-Transaction Publishers (1998)
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nijaz Ibrulj. <i>Tipovi karakterizacije logičkog</i>. Sarajevo. Dijalog. 2. Nijaz Ibrulj. <i>Racionalna konstrukcija svijeta iz ontologije znaka</i>. Sarajevo. Dijalog. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, Racionalna konstrukcija svijeta iz ontologije znaka - PhilPapers 3. William and Marta Kneale. <i>Development of Logic</i>. London, 1978. 4. Quine, Willard Van Orman. <i>Methods of Logic</i>. 5. Creswell, John W. <i>Qualitative Inquiry and Research Design. Choosing among Five Approaches</i>, 2nd edition (2007) 6. Creswell, John W. <i>Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches</i>-SAGE Publications, Inc (2009) 7. W. Lawrence Neuman. <i>Social Research Methods. Qualitative and Quantitative Approaches</i>-Pearson Education Limited (2013)

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	UVOD U KOGNITIVNU ZNANOST				
Šifra/kod	FIL FIL 504	Status (obavezni ili izborni)	Izborni	ECTS	3
Ciklus studija	Drugi (II)	Semestar	Trći (III)	Ak. godina	2024 / 25
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo, vanredni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I Email: kenan.sljivo@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Saradnik	Ime i prezime	Ass. Omar Mahmutović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet 57/I Email: omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 128	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 1 sat; semina: 0; vježbe: 1 sat				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Kroz izlaganje sadržaja predmeta pokazuje se šta znači svjesno djelovanje/činjenje i kako se verbalno interpretiraju svjesne intencije u semantičkom i strukturalnom području jezika. Bit će pokazano kako se odnose mentalne reakcije i mentalne reprezentacije, kao i jezičke konstrukcije i jezičke reprezentacije prema realnim stanjima i procesima. Nakon toga će se eksplicirati u širem području istraživanja šta su i kako se odnose inteligentni fizički sistemi koji upotrebljavaju simboličku reprezentaciju i operiraju po određenim algoritmima. Studente je potrebno upoznati s računarskim i neurobiološkim modelom prirodne inteligencije te sa funkcionalističkim interpretacijama komunikacije među ljudima kao odnosa između intencionalnih sistema.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj predmeta <i>Uvod u kognitivnu znanost</i> jeste upoznati studente sa savremenim filozofskim istraživanjima spoznaje koja se bave s arhitekturom i funkcijama ljudskog uma u kontekstu holizma mentalnog. Studiranjem ovih tema student otkrivaju bit mentalnih procesa (mišljenje, vjerovanje, nadanje, željenje,				

	strahovanje, očekivanje, predviđanje, naslućivanje) i intencionalnu strukturu ljudskih djelovanja (primarni razlozi: uvjerenja, želje).
Ishodi učenja	<p>Izučavanjem predmeta Uvod u kognitivnu znanost student stječe određena znanja, vještine i kompetencije:</p> <p><u>Znanje:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zna pozitivne obrazovne činjenice o nastanku i razvoju kognitivne znanosti i njene veze sa filozofijom uma 2. Zna prednosti interdisciplinarnog karaktera znanstvenih istraživanja ljudskih kognitivnih sposobnosti 3. Poznavanje područja i metoda koje spadaju u kognitivnu znanost (Konzorcij znanosti.Konzorcij metoda.Konzorcij teorija.Konzorcij hipoteza.). 4. Razumijevanje primjene konzorcija metoda i konzorcija hipoteza u znanosti (važnost interdisciplinarnog pristupa) 5. Posjeduje znanje o kognitivnoj arhitekturi ljudskog duha / uma i njenoj vezi sa neurobiološkim procesima mozga 6. Zna sadržaj i formu teorijskih i eksperimentalnih modela nižih kognitivnih procesa 7. Zna sadržaj teorija o arhitekturi i funkcijama uma. 8. Zna sadržaj i formu modela viših kognitivnih procesa 9. Zna karakteristike računarskog modela uma (uloga računarske znanosti i računarske tehnologije u simulaciji kognitivnih procesa) 10. Zna principe logičkog programiranja i artificijelne inteligencije 11. Zna različite teorije o funkcioniranju mentalnih procesa (serijski distribuirani procesi-klasična Neumanova teorija, konekcionista teoretijska teorija –paralelno distribuirani procesi (PDP). 12. Zna karakteristike neurobiološkog modela uma 13. Zna funkcionalni odnos mentalnih i jezičkih procesa 14. Zna različite karakterizacije inteligencije kod životinja. <p><u>Vještine:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vješto otkriva inteligentno ponašanje u društvenom kontekstu 2. Vješto koristi znanja o manipulaciji simboličkim strukturama i daje uspješnu reprezentaciju i identifikaciju fenomena 3. Vješto komunicira s učesnicima u edukaciji, u naučnim i istraživačkim timovima, u poslovnom i radnom okruženju <p><u>Kompetencije</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Obrazovne i pedagoške kompetencije:</i> profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili surađuje u obuci studenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije, posebno u području filozofije, filozofije jezika, analitičkog pragmatizma, 2. <i>Naučne kompetencije:</i> u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu

	<p>3. <i>Istraživačke kompetencije</i>: u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima</p> <p>4. <i>Metodološke kompetencije</i>: samostalno određuje primjenu zadovoljavajućih metoda kod disciplinarnih, inter-disciplinarnih, multi-disciplinarnih i trans-disciplinarnih istraživanja u području bihevioralnih znanosti. Primjenjuje konzorcij metodologija u integriranim projektima.</p> <p>5. <i>Analitičke kompetencije</i>: daje samostalne analize datih podataka i formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...)</p> <p>6. <i>Komunikacijske kompetencije</i>: primjenjuje znanja o semantičkim , strukturalnim i pragmatičkim svojstvima jezika za razumijevanje psiholoških, kognitivnih, emotivnih stanja društvenih aktera u komunikaciji</p>
--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Sklop I: Interdisciplinarni karakter kognitivne znanosti Tema 1. Šta je kognitivna znanost?
2.	Tema 2. Kognitivna psihologija i inteligencija
3.	Tema 3. Karakterizacija prirodne inteligencije
4.	Tema 4. Klasični kognitivizam
5.	Sklop III: Arhitektura i funkcije duha Tema 5. Teorija jedinstva mozga i uma
6.	Tema 6. Naturalistička epistemologija i kognitivna znanost
7.	Sklop IV: Kognitivna neuropsihologija Tema 7. Funkcija cerebralnih zona mozga u sistemu kognitivnih funkcija
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Tema 9. Kognitivna lingvistika
10.	Sklop V: Računarski model uma Tema 10. Artificijelna inteligencija (AI)
11.	Tema 11. Ideja inteligentnog stroja: Turingov test
12.	Tema 12. Holistički kognitivizam. Konekcionizam

13.	Tema 13. Neurobiološki model uma. Neuronske mreže. Određenje inteligencije kao sposobnosti zasnovane na znanju
14.	Tema 14. Koncept vještačke neuronske mreže (VNM).
15.	TEST #2
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predavanja po tematskim sklopovima 2. Tematiziranje problema / problemskog sklopa 3. Pitanja i odgovori (Q&A) između sklopova 4. Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli diskurzivnih situacija) 5. Seminarski rad 6. Konsultacije 7. Elektronske konsultacije 8. Upotreba repozitorija BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij). 9. Individualni dopunski kontakt sati / * 10. Uključivanje studenata u naučno-istraživački rad / ** 																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">R. br.</th> <th style="text-align: center;">Elementi praćenja</th> <th style="text-align: center;">Broj bodova</th> <th style="text-align: center;">Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">1.</td> <td>Prisutnost</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2.</td> <td>Aktivnost</td> <td style="text-align: center;">10</td> <td style="text-align: center;">10</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3.</td> <td>Test 1</td> <td style="text-align: center;">15</td> <td style="text-align: center;">15</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4.</td> <td>Test 2</td> <td style="text-align: center;">15</td> <td style="text-align: center;">15</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td style="text-align: center;">50</td> <td style="text-align: center;">50</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td></td> <td style="text-align: center;">100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10	2.	Aktivnost	10	10	3.	Test 1	15	15	4.	Test 2	15	15	5.	Pismeni ispit	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10																										
2.	Aktivnost	10	10																										
3.	Test 1	15	15																										
4.	Test 2	15	15																										
5.	Pismeni ispit	50	50																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										

	<ul style="list-style-type: none"> • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na završnom ispitu
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Šoljan, Nikola i Kovačević, Melita (ed.) (1991): <i>Kognitivna znanost: novi razvoji u psihologiji i edukaciji</i>. Zagreb: Školske novine. 2. Ibrulj, Nijaz: <i>Kognitivni aspekti obrazovanja u humanističkim znanostima</i>. U: N. Ibrulj (2005): <i>Stoljeće rearanžiranja</i>. Filozofsko društvo Theoria. Sarajevo. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, STOLJEĆE REARANŽIRANJA, ESEJI O IDENTITETU, ZNANJU I DRUŠTVU. - PhilPapers 3. Ibrulj, Nijaz (2008): <i>Uvod u kognitivnu znanost</i>. Skripta za student postdiplomskog studija. www.academia-analitica.ba 4. John R. Searle. (1992): <i>The Rediscovery of Mind</i>. MIT Press 5. John R. Searle (1984): <i>Minds, Brains, and Programs</i>. Harvard University Press. 6. Kosslyn, Stephen M. (1996): <i>Image and Brain</i>. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press. 1. Churchland, Patricia Smith (1988): <i>Neurophilosophy. Toward a Unified Science of the Mind-Brain</i>. Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press. 2. Nijaz Ibrulj: <i>Cognitio Conditia</i>. Filozofija kognitivne znanosti. Academia Abnalitica, Sarajevo, 2004. <p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Anderson, John R. (1995): <i>Cognitive Psychology and its Implications</i>. Fourth Edition. New York: W. H. Freeman and Company. 4. Paul Thagard (ed.): <i>Philosophy of Psychology and Cognitive Science</i>. Elsevier, 2007. 5. Andy Clark: <i>Mindware. An Introduction to the Philosophy of Cognitive Science</i>. New York: Oxford University Press, 2001. 6. Rom Harré: <i>Cognitive Science. A Philosophical Introduction</i>. Sage Publication, 2002

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Nastavnik kolegija/ Nastavni predmet	Teorija spoznaje [EPISTEMOLOGIJA]				
Broj/kod	FIL FIL 306	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	
Godina studija	Prvi (I)	Semestar	Šesti (VI)	Ak. godina	2024/25
Uslovi za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz nastavnog predmeta <i>Teorija spoznaje</i> [KLASIČNE TEORIJE SPOZNAJE], FIL FIL 306				
Jezik izvođenja predavanja	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof.dr. Kenan Šljivo			Prema rasporedu
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 E-mail: kenan.sljivo@ff.unsa.ba Telefon: 253 128	Termin konsultacija		
Asistent	Ime i prezime	MA, Mahmutović Omar			Prema rasporedu
	Kontakt podaci	Kabinet: 57 E-mail: omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 253 128	Termin konsultacija		
Broj sati kontaktni sati	Predavanja: 3 sata; Seminar: 0 sati;		Vježbe: 3 sata		
Opis kolegija/ nastavnog predmeta	Sadržaj predmeta se izlaže u tri sklopa. Kroz sklop 1 (pregled glavnih orijentacija u suvremenoj epistemologiji) se upoznaju sa značajnim brojem relevantnih epistemoloških pozicija. Kroz sklop 2 studenti se uvode u osnovne znanstvene spoznaje i problem empirijskih osnova naučne spoznaje. Kroz sklop 3 studenti se upoznaju s monističko-pluralističko-metodološki pristup znanosti i znanstvenoj racionalnosti.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Osnovni cilj ovog kolegija je da studentima pruži uvid u temeljne pristupe kojeg pružaju koncepti utemeljenja spoznaje na području moderne znanosti. Epistemologija se kao znanstvena i filozofska disciplina logikom i matematikom razlikuje od teorije spoznaje kao područja utemeljenja i praktične verifikacije kognitivnih znanosti, kako prirodnih tako i društvenih.				
Preporučena literatura	1. Razumijevanje osnovnih epistemoloških pristupa problemu znanja kroz vezu sa suvremenim logičkim i empirijskim pristupima. 2. Razumijevanje osnovnih epistemoloških pristupa problemu znanja kroz vezu sa suvremenim matematičkim i empirijskim pristupima.				

3. Razumijevanje pojma znanstvenog znanja i distinkcija spram drugih oblika racionalnosti
4. Razumijevanje odnosa internalizama i eksternalizama kao suvremenog odnosa subjekt-objektuspoznanja
5. Razumijevanje pluralističkih metodoloških strategija

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica (Predavanja i vježbe)
1.	Tema 1. Naivni realizam. Znanstveni realizam. Naturalizam. Pregled glavnih orijentacija u teoriji spoznaje.
2.	Tema 2. Senzualizam. Skepticizam. Solipsizam
3.	Tema 3. Klasični i moderni racionalizam. Transcendentalizam.
4.	Tema 4. Liberarni empirizam. Konstruktivizam
5.	Tema 5. Fizikalizam. Fenomenalizam. Pragmatizam. Marksizam
6.	Tema 6. Internalizam. Eksternalizam. Skepticizam
7.	Tema 7. Struktura znanstvenospoznaje. Savremena teorija znanstvenospoznaje
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Tema 8. Novaslikaznanosti.
10.	Tema 9. Pojam znanstveneparadigme.
11.	Tema 10. Epistemološki anarhizam. Teorijski i metodološki pluralizam.
12.	Tema 11. Problem regresa i opravdanja/utemeljenja iskustva.
13.	Tema 12. Priroda iskustva. - - - - -
14.	Tema 13. Znanost i pitanje odgovornosti za budućnost svijeta.
15.	Tema 14. Znanost nanoskala.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja po tematskim sklopovima Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova Vježbe (analiza izabranih topika)																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 533 1426 819"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Test 1</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Test 2</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td>50</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na ispitu <p>Napomena:</p> <p>Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjeck ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10%	2.	Aktivnost	10	10%	3.	Test 1	15	15%	4.	Test 2	15	15%	5.	Pismeni ispit	50	50%	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10%																										
2.	Aktivnost	10	10%																										
3.	Test 1	15	15%																										
4.	Test 2	15	15%																										
5.	Pismeni ispit	50	50%																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																												
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. J. Berberović (2004): <i>Racionalnost i jezik</i>. Sarajevo: Logos. 2. N. Ibrulj (2005): <i>Stoljeće rearanžiranja</i>. Sarajevo: Theoria. 3. H. Rajhenbah (1964): <i>Radanje naučne filozofije</i>. Beograd: Nolit. 4. Dž. Džui (1962): <i>Logika. Teorija istraživanja</i>. Beograd: Nolit. 5. K. Popper (1973): <i>Logika naučnog otkrića</i>. Beograd: Nolit. 6. T. Kun (1974): <i>Struktura naučnih revolucija</i>. Beograd: Nolit. 7. P. Feyerabend (1987): <i>Protiv metode</i>. Sarajevo: Veselin Masleša. 																												

	Dodatna: <ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="454 286 1380 353">1. A. Morton (2003): <i>A guide through the theory of knowledge</i>. Malden, MA: Blackwell Pub.<li data-bbox="454 360 1348 427">2. N. Rescher (2003): <i>Epistemology: an introduction to the theory of knowledge</i>. New York Press.
Napomene	

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Filozofija uma				
Šifra/kod	FIL FIL 209	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	2
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Četvrti (IV)	Ak. godina	2024/25.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo, vanredni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 57 / I E-mail: kenan.sljivo@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 128	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija	
Saradnik	Ime i prezime	MA, Mahmutović Omar, asistent			
	Kontakt podaci	Kabinet: 57 E-mail: omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 253 128:	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 1 sat; Seminar: 0 sati;		Vježbe: 1 sat		
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Sadržaj predmeta se izlaže u tri sklopa. Kroz sklop 1 (pregled glavnih orijentacija u filozofiji uma) studenti se upoznaju sa značajnim brojem relevantnih teorijskih pozicija. Kroz sklop 2 studenti se uvode u savremenu teoriju uma i probleme empirijskih osnova spoznaje uma. Kroz sklop 3 studenti se upoznaju sa različitim metodološkim pristupima mentalnom.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Ciljevi predmeta su upoznati student sa osnovnim problemima i pojmovima filozofije uma (Šta je mentalno?; Šta je svijest?; Šta su mentalna stanja?; Problem um-tijelo itd.), izložiti njene glavne teorije (s posebni naglaskom na savremene teorije i njihove epistemološke posljedice). objasniti povezanost filozofije uma sa drugim njoj povezanim poljima istraživanja (kognitivna nauka. medicina/neuroznanost, biologija, psihologija, artificijelna inteligencija.				

	računarska tehnologija), te pomoći student u razumijevanju njenih osnovnih tendencija i pretpostavki.
Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zna obrazovne pozitivne činjenice iz područja filozofije uma. 2. Zna smisao temeljnih problema filozofije uma (od antičkog doba do danas) 3. Zna prepoznati i diferencirati problematiku filozofije uma u tradicionalnim i suvremenim filozofski učenjima 4. Zna jasno odrediti osnove teorije filozofije uma i njihove odrednice 5. Zna objasniti osnovne sličnosti i razlike teorija filozofije uma 6. Zna prepoznati vezu i utjecaj filozofije uma na druge znanosti i discipline, i obrnuto. 7. Zna uočiti i argumentirati epistemološke i ontološke implikacije teorija filozofije uma

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica (Predavanja i vježbe)
Datum	
1.	Tema 1. Osnovne stajališta (dualizam, materijalizam, biheviorizam, fizikalizam, funkcionalizam, elimitivizam, kognitivizam) odrednice i problematika unutar filozofije uma (odnos um-tijelo, karakterizacija mentalnog, mentalne aktivnosti i mentalnog sadržaja; računarski modeli uma, um kao rad mozga, epistemološke i ontološke posljedice pojedinih učenja o umu)
2.	Tema 2. Karakterizacija duha unutar antičke filozofije (Platon i Aristotel)
3.	Tema 3. Kartezijanski dualizam (metafizičko tumačenje duha)
4.	Tema 4. Ontološke i epistemološke implikacije dualističkog učenja o umu
5.	Tema 5. Wittgensteinova kritika epistemološke implikacije dualističkog učenja u obliku argumenta protiv privatnog jezika
6.	Tema 6. Rorty-eva kritika mentalnog kao kriterija objektivnosti (antireprezentacionalizam)
7.	Tema 7. Materijalističko učenje o umu i njegova radikalizacija u obliku fizikalizma
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Tema 9. Biheviorizam kao stajalište u filozofiji uma i njegova kritika
10.	Tema 10. Utjecaj suvremenih (kognitivne nauke, biologije, računarske tehnologije, artificijelne inteligencije, neuroznanosti) nauka na filozofiju uma
11.	Tema 11. Računarski modeli uma (računarska metafora)

12.	Tema 12. Funkcionalnastanjakaamentalnastanja (funkcionalizam)
13.	Tema 13. Izjednačavanjementalnihstanjasanervnimsistemom (eliminativizam)
14.	Tema 14. Putnamovakritikafunkcionalizmaikognitivnenauke
15.	Tema 15. Davidsonovoučenje o anomalijskommonizmu
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja po tematskim sklopovima Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova Vježbe (analiza izabranih topika)																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="454 1198 1444 1534"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Test 1</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Test 2</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td>50</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na ispitu <p>Napomena:</p> <p>Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosjeck ocjena 9 do 10) i interes</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10%	2.	Aktivnost	10	10%	3.	Test 1	15	15%	4.	Test 2	15	15%	5.	Pismeni ispit	50	50%	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10%																										
2.	Aktivnost	10	10%																										
3.	Test 1	15	15%																										
4.	Test 2	15	15%																										
5.	Pismeni ispit	50	50%																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										

	za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p>Obavezna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Platon (1937): Fedon ili O duši. Beograd: Zadruga profesorskog društva 2. Aristotel (1987): O duši. Zagreb: Naprijed 3. Decartes, Rene (1998): Meditacije o prvoj filozofiji. Beograd: Plato 4. Mišćević, Nenad i Smokrović, Nenad (1989): Kompjutori, mozak i ljudski um. Rijeka: Izdavački centar Rijeka 5. Mišćević, Nenad (1990): Uvod u filozofiju psihologije. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske 6. Rorty, Richard (1990): Filozofija i ogledalo prirode (Philosophy and the Mirror of Nature). Sarajevo: Vesela mašina. 7. Sesardić, Neven (1984): Fizikalizam. Beograd: IICSS 8. Wittgenstein, L. (1980) Filozofska istraživanja. Beograd: Nolit 9. Lycan, G. William: Problem um-tijelo. SOPHOS (2008), No. 1, 107-125 10. Donald, Davidson: Mentalni događaji. SOPHOS (2008), No. 1, 85-106 <p>Dodatna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Heil John (2004): Philosophy of Mind (A Guide and Anthology). Oxford: Oxford University Press. 2. Putnam, Hilary (1979): Philosophical Papers, Volumen 2: Mind, Language and Reality. Cambridge: Cambridge University Press. 3. Chalmers, D. J. (2002): Philosophy of Mind: Clasical and Contemporary Readings. Oxford: Oxford University Press.
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Teorija spoznaje [KLASIČNE TEORIJE SPOZNAJE]				
Šifra/kod	FIL FIL 303	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	9
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Peti (V)	Ak. godina	2024/25.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Status studenta na jednopredmetnom ili dvopredmetnom studiju filozofije				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof. dr. Kenan Šljivo			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 E-mail: kenan.sljivo@ff.unsa.ba Telefon: 253 128	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija	
Saradnik	Ime i prezime	MA, Mahmutović Omar			
	Kontakt podaci	Kabinet:57 E-mail: omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 253 128	Termin konsultacija	Prema rasporedu konsultacija	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 3 sata; seminar: 0 sati; vježbe: 3 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>U prvoj polovini kolegija studenti se kroz sklop 1 (Fenomen i problem spoznaje) uvode u fenomen spoznajnog odnosa kroz razjašnjavanje subjekt-objekt odnosa koji se uzima u tradicionalnoj spoznajnoj teoriji kao odnos predmeta i mišljenja. Pri tome se ulazi u probleme mogućnosti ograničenja i proširenja spoznaje, odnosno u pitanje realnih i transcendentálnih granica spoznaje. Kroz sklop 2 (Teorija spoznaje kao filozofska disciplina) studenti se upoznaju sa statusom teorije spoznaje kao filozofske discipline i onim pitanjima koja iz same filozofije dolaze u spoznajnoteorijsko razmatranje. Pri tome je relacija teorije spoznaje i logike od najveće važnosti za ekspliciranje i analizu spoznajnoteorijskih kapaciteta čovjeka i drugih fizičkih sistema koji upotrebljavaju simboličku reprezentaciju u kognitivnom procesu. Kroz sklop 3 (Osnovni problemi teorije spoznaje) razmatra se odnos mišljenja i iskustva unutar temeljnih filozofskih /</p>				

	<p>spoznajnoteorijskih dihotomija apriornog i aposteriornog, imanentnog i transcendentnog u porijeklu sadržaja i kategorijalnoj izvornosti spoznajnog aparata. Na osnovu ovih razmatranja studenti se uvode u različite koncepte ili teorije istine (korespondencijsku, koherencijsku, konzistencijsku). U drugoj polovini kolegija studentima se izlažu tri sklopa povezanih topika suvremene teorije spoznaje. Kroz sklop 4 (Pregled glavnih orijentacija u teoriji spoznaje) student se upoznaju sa značajnim brojem relevantnih spoznajnoteorijskih pozicija: naivni realizam, naučni realizam, naturalizam, senzualizam, skepticizam, solipsizam, klasični i moderni racionalizam, transcendentalizam, liberarni empirizam, konstruktivizam, fizikalizam, fenomenalizam, pragmatizam, marksizam. Kroz sklop 5 (Savremena teorija naučnog spoznaje) pažnja se usmjerava na epistemologiju ili teoriju naučne spoznaje, na pitanja povezana sa strukturom naučne spoznaje te problem empirijskih osnova naučne spoznaje. Kroz sklop 6 (Teorijski i metodološki pluralizam) epistemološki fundacionalizam se kontrastira epistemološkim pluralizmom, stavovima filozofije holizma i pragmatizma. Time se otvaraju nove topike koncepta mogućeg iskustva za nova spoznajnoteorijska istraživanja.</p>
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Osnovni cilj ovog kolegija jeste da studentima pruži uvid u bit spoznajnog odnosa koji nastaje u triangulaciji između čovjeka, svijeta i jezika, uvid u funkcioniranje spoznajnih sposobnosti ljudskog bića u nižim kognitivnim aktivnostima (percepcija, memorija, pažnja) i višim kognitivnim aktivnostima (logičkoj i lingvističkoj), uvid u semantičku i strukturalnu dimenziju znanstvenog formuliranja spoznajnih uvida o sebi, o drugom i o svijetu. Stoga se teorija spoznaje istražuje kao najšira i najobuhvatnija osnova ljudskog znanju uopšte unutar koje se reflektiraju i fundiraju partikularne teorije i metode različitih područja spoznavanja. Studenti se upoznaju s ulogom različitih filozofskih i znanstvenih disciplina sa stanovišta sadržaja spoznaje, procesa spoznavanja, intencionalnosti, rekonstrukcije spoznajnog sadržaja u teoriji i praktičkom djelovanju .U realciju se dovode i proučavaju različite, katkada i potpuno suprotstavljene, koncepcije ontoloških i epistemoloških pretpostavki spoznajnog procesa kojem se u teoriji spoznaje pristupa sa stanovišta problematiziranja izvora i primjene spoznatog. Sadržaj predmeta izlaže se u 6 glavnih sklopova. Studentima koji studiraju kombinovani studij (filozofija i druga studijska grupa, filozofija i sociologija) nastava će biti realizovana sa manjim brojem sati (u skladu sa opterećenjem nastavnog plana), a ispiti će biti prilagođeni nastavnim planom i programom.</p>
Ishodi učenja	<ol style="list-style-type: none"> 1. Razumijevanje osnovnih principa antičkog i srednjevjekovnog pristupa problemu znanja 2. Razumijevanje pojma znanja i distinkcija spram drugih oblika racionalnosti 3. Razumijevanje relacije subjekt-objekt u spoznajnom procesu 4. Razumijevanje glavnih karakteristika novovjekovne teorije spoznaje 5. Razumijevanje odnosa racionalizma i empirizma kao temeljnih spoznajnih pravaca 6. Razumijevanje transcendentalne spoznajnoteorijske pozicije 7. Razumijevanje Kantovog pristupa prirodi i granicama znanja

--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica (Predavanja)
1.	Fenomen i problem spoznaje. Širi i uži smisao problema spoznaje.
2.	Subjekt-objekt odnos kao temelj spoznajnog odnosa.
3.	Spoznajna relacija kao relacija transcendencije.
4.	Porijeklo spoznaje. Problem granica spoznaje.
5.	Teorija spoznaje kao filozofska disciplina. Saznanje kao predmet teorije spoznaje.
6.	Psihološko u spoznajnom problem.
7.	Logičko u spoznajnom problem.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Ontološko u spoznajnom problem.
10.	Teorija spoznaje i kognitivna znanost.
11.	Osnovni problemi teorije spoznaje.
12.	Odnos mišljenja i iskustva.
13.	Percepcija i memorija.
14.	Istina i vjerovatnost.
15.	Odnos između uvjerenja, opravdanja i objašnjenja.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

18.

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta

Sedmica	Nastavna jedinica (Vježbe)
Datum	
1.	Tema 1. Metodska sumnja i spoznaja Pročitati: Dekart, <i>Rasprava o metodi</i>
2.	Tema 2. Porijeklo i granice spoznaje Pročitati: Lok, <i>Ogled o ljudskom razumu</i>
3.	Tema 3. Kritika urođenih ideja Pročitati: Lok, <i>Ogled o ljudskom razumu</i>
4.	Tema 4. Ontologija perceptivnog kognitivizma Pročitati: Berkli, <i>Rasprava o principima ljudskog saznanja</i>
5.	Tema 5. Novi pristup porijeklu ideja Pročitati: Lajbnic, <i>Novi ogledi o ljudskom razumu</i>
6.	Tema 6. Odnos između iskustva i spoznaje Pročitati: Hjum, <i>Istraživanja o ljudskom razumu</i>
7.	Tema 7. Racionalnost i kauzalitet Pročitati: Hjum, <i>Istraživanja o ljudskom razumu</i>
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Tema 8. Odnos racionalizam-empirizam
10.	Tema 9. Zasnivanje transcendentalne epistemologije uma Pročitati: Kant, <i>Kritika čistog uma</i>
11.	Tema 10. Metafizika u granicama iskustva Pročitati: Kant, <i>Kritika čistog uma</i>
12.	Tema 11. Funkcije razuma i kategorije stvarnosti Pročitati: Kant, <i>Kritika čistog uma</i>
13.	Tema 12. Fenomenološki koncept saznanja Pročitati: Husserl, <i>Logička istraživanja</i>
14.	Tema 13. Jezičkoanalitički okret i njegovo značenje za razumijevanje spoznaje Pročitati: Vitgenštajn, <i>Filozofska istraživanja</i>
15.	Tema 14. Jezik kao prostorno-vremenski fenomen spoznaje Pročitati: Vitgenštajn, <i>Filozofska istraživanja</i>

16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<p>Predavanja po tematskim sklopovima Pitanja i odgovori (A&Q) između sklopova Vježbe (analiza izabranih topika)</p>																												
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="464 853 1430 1218"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Test 1</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Test 2</td> <td>15</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td>30</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na ispitu <p>Napomena:</p> <p>Studentima koji pokažu nadprosječne rezultate (prosječna ocjena 9 do 10) i interes za dodatnim radom i učenjem bit će omogućeno da sudjeluju u radu Znanstveno-istraživačkog inkubatora (ZINK) na Odsjeku za filozofiju i da objavljuju svoje radove u indeksiranom časopisu SOPHOS – časopis za mlade istraživače.</p>	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10%	2.	Aktivnost	10	10%	3.	Test 1	15	15%	4.	Test 2	15	15%	5.	Pismeni ispit	30	50%	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10%																										
2.	Aktivnost	10	10%																										
3.	Test 1	15	15%																										
4.	Test 2	15	15%																										
5.	Pismeni ispit	30	50%																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p>																												

	<p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Jelena Berberović. Racionalnost i jezik. Sarajevo, 2004. 2. Nijaz Ibrulj. Stoljeće Rearanžiranja. Eseji o identitetu, znanju i društvu. Theoria, Sarajevo, 2005. 3. R. Dekart: Rasprava o metodi, Matica Hrvatska, Zagreb, 1951. 4. Dž. Lok: Ogljed o ljudskom razumu, Naklada Breza, Zagreb, 2007. 5. Dž. Berkli: Rasprava o principima ljudskog saznanja, Beograd, BIGZ, 1977. 6. D. Hjum: Istraživanja o ljudskom razumu, Kultura, Zagreb 1956. 7. G. Lajbnic: Novi ogledi o ljudskom razumu, Veselin Masleša, Sarajevo 1986. 8. I. Kant: Kritika čistog uma, nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1984. 9. E. Husserl: Logička istraživanja, Naklada Breza, Zagreb, 2005. 10. B. Rasel: Ljudsko znanje, Nolit, Beograd, 1961. 11. L. Vitgenštajn: Filozofska istraživanja, Nolit, beograd, 1960. 12. Ejer: Problem saznanja, Nolit, beograd, 1963
	<p><i>Dodatna:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adam Morton. A guide through the theory of knowledge . Malden, MA : Blackwell Pub., 2003. 2. Nicholas Rescher. Epistemology : an introduction to the theory of knowledge. Albany : State University of New York Press, 2003. 3. Robert Audi. Epistemology : a contemporary introduction to the theory of knowledge . New York : Routledge, 2003. 4. Charlotte Hess and Elinor Ostrom (ed.). Understanding knowledge as a commons : from theory to practice. Cambridge, Mass. : MIT Press, 2007. 5. Barbara Herrnstein Smith. Scandalous knowledge : science, truth and the human. Durham, N.C. : Duke University Press, 2006. 6. Robert Hanna. Kant and the Foundation of Analytic Philosophy. Oxford, Clarendon Press, 2001. 7. P.F. Strawson. The Boundaries of Senses. Oxford University Press, 1972
Napomene	<p>Prednost kod dobijanja mentorstva za dodiplomski rad imaju studenti koji tokom studija pokažu značajan interes za spoznajnoteorijska pitanja i probleme</p>

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Odsjek za filozofiju				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	ANALITIČKA FILOZOFIJA - I				
Šifra/kod	FIL FIL 307	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Filozofija i sociologija – 5 Jednopedmetni studij filozofije – 4 Filozofija i druga studijska grupa - 3
Ciklus studija	Prvi (I)	Semestar	Peti (V)	Ak. godina	2024 / 25
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Položen ispit iz predmeta: Logika sa metodologijom socioloških istraživanja - I (Simbolička logika) Logika sa metodologijom socioloških istraživanja – II (Filozofska logika).				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr.Kenan Šljivo, varedni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I Email:kenan.sljivoj@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Saradnik	Ime i prezime	Ass. Omar Mahmutović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet: 57 / I Email:omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 128	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 2 sata; seminar: 0 sati; vježbe: 2 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Sadržaj predmeta izlaže se kroz dva kontekstualno interaktivna sklopa. Kroz sklop I. (Filozofija logičkog atomizma) studenti se upoznaju s glavnim topikama analitičke filozofije u djelima osnivača analitičke filozofije Gottloba Fregea, Bertranda Russella, Ludwiga Wittgensteina i Rudolfa Carnapa. Ukazuje se na nužnu povezanost ove vrste filozofiranja o jezičkim svojstvima sa filozofijom matematike, sa tretiranjem iskaza kao logičke funkcije kojoj se treba odrediti istinostna vrijednost, odnosno značenje i smisao. Objašnjava se razlikovanje znaka i označenog, predmeta i funkcije, denotacije i denotiranog, određenog opisa i teorije tipova. Kroz sklop II (Primjena analitičke filozofije) studenti se upoznaju s glavnim pravcima i temeljnim filozofskim djelima unutar kojih analitička filozofija ulazi u interdisciplinarna područja povezujući kognitivnu psihologiju,				

	<p>kognitivnu lingvistiku, kognitivnu znanost, različite tipove logike (monotonijsku, fuzzy, devijantnu, situacijsku, epistemsku,..), informatiku, fuzzy semiotiku, i druge znanosti koje koriste različite metode i tehnike analiziranja logičke strukture iskaza, djelovanja, donošenja odluka, rješavanja problema, proizvodnje i dizajniranja reprezentacijskih i identifikacijskih struktura. Filozofija logičkog atomizam i filozofija logičkog holizma se uzimaju kao najširi teorijski okviri unutar kojih se logika i jezik neposredno uzajamno određuju prema ontološkim i epistemološkim pretpostavkama mišljenja prirodnog i simboličkog svijeta.</p>
<p>Cilj kolegija/ nastavnog predmeta</p>	<p>Osnovni cilj predmeta jeste da prezentira povezanost logičkih, kognitivnih, lingvističkih, epistemoloških i ontoloških aspekata one filozofije koja za svoj objekt i za svoje sredstvo uzima konceptualnu analizu različitih vrsta reprezentacije: od semantičkih i strukturalnih svojstava prirodnih jezika u svakodnevnom diskursu preko artifičijelnih jezika u diskursu moderne tehnologije do jezika logičkog programiranja i semiotičkih modeliranja u kognitivnoj lingvistici. Studenti se osposobljavaju da koriste različite tehnike konceptualne analize u hijerarhijama logičkih, lingvističkih i ontoloških varijabli i da fiksiraju kontekst-senzitivne aspekte smisla i značenja reprezentacijskih struktura u logičkim, metalogičkim, lingvističkim i metalingvističkim transformacijama jednog sadržaja.</p>
<p>Ishodi učenja</p>	<p>Studiranjem predmeta Analitička filozofija-I student stiče određena znanja, vještine i kompetencije:</p> <p><u>Znanja</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zna pozitivne obrazovne činjenice o porijeklu i primjeni analitičke filozofije 2. Zna smisao, vrijednost i uotrebu jasne i precizne simboličke notacije u procesu mišljenja i izražavanja 3. Zna razlikovati hijerarhije i tipove diskursa, od objekat jezika do meta jezika 4. Zna otkriti i prepoznati semantičke paradokse u konstrukcijama iskaza koji miješaju hijerarhije referencije i samo-referencije 5. Zna izvršiti karakterizaciju i vrednovati različite koncepte istine i istinosne vrijednosti iz relacije značenja i referencije <p><u>Vještine</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vješto otkriva nekonzistentnost u formuliranju iskaza, tvrdnji, stavova, propozicija, zahtijeva, izjava u različitoj vrsti diskursa, verbalnoj i pisanoj komunikaciji (deklaracije, obligacije, izjave, molbe, žalbe, ugovori, sporazumi, presude, naučni radovi, izvještaji komisija, saopštenja, ...) 2. Vješto primjenjuje kanonsku simboličku notaciju za rasvjetljavanje logičke strukture neprecizno formulisanih iskaza, nejasnih i nepreciznih informacija 3. Vješto prikuplja i analizira prikupljene podatke, vrši njihovu klasifikaciju i

	<p>vrednovanje</p> <p><u>Kompetencije</u></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>Obrazovne kompetencije:</i> profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili obuku strudenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije <i>Naučne kompetencije:</i> u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu <i>Istraživačke kompetencije:</i> u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima <i>Analitičke kompetencije:</i> daje samostalne analize datih podataka i formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...)
--	---

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Sklop I: Porijeklo analitičke filozofije Tema 1. Uvodna odredba analitičke filozofije. Centralne topike analitičke filozofije
2.	Tema 2. Generativna simbolička kombinatorika. Nededuktivni kategorički silogizam: tabele predikacije, atribucije, supstancijacije. <i>Reimundus Lullus: Ars Generalis Ultima (Ars Magna), (1305)</i>
3.	Tema 3. Analitička simbolička kombinatorika (Artis Meditandi seu Logica Inventiones). <i>Gottfried Wilhelm Leibniz, Dissertatio de Arte Combinatoria,...</i> (1666). <i>Anasthasius Kircher, Ars Magna Sciendi sive Combinatorica, 1669. Syntaxes Artis Miabilis.</i>
4.	Tema 4. Kritika jezika života u djelima Gottloba Fregea Zahtjev za razlikovanjem broja i brojevine oznake, znaka i označenog, smisla i značenja. Veza simboličke logike i analitičke filozofije: opća algebra i teorija skupova kao osnove simboličke logike
5.	Tema 5. Ideja o jeziku čistog mišljenja: kanonska notacija i logički calculus Koncept pojmovne kanonske notacije. Ideja o jeziku čistog mišljenja. Logički zakoni-zakoni čistog mišljenja i zakoni pojmovnog pisma .
6.	Tema 6. Ideja logičkog calculusa kao pojmovnog pisma (jezika čistog mišljenja) Temeljne postavke Fregeovog <i>Begriffsschrifta</i> : tretiranje iskaza kao logičke funkcije (logička varijabla, predikativni dio). Transformacija suda (die Urteil) u stav (die Satz).
7.	Tema 7. Jezik kao logička slika svijeta (činjenica) Temeljne ideje <i>Logičko-filozofskog Tractatusa</i> Ludwiga Wittgensteina. Znakovni jezik. Koncept činjenice, stanja stvari, stvarnosti. Jezik kao logička slika svijeta.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata: Test 1.
9.	Tema 9. Russellov koncept logičke funkcije

	Bertrand Russell: Koncept logičke funkcije u <i>The principles of Mathematics</i> (1905). U djelu <i>Principia Mathematica</i> (1910), Bertrand Russell i Alfred North Whitehead: sinergija dva znanstvena područja: matematičkog (analitička geometrija, Cantorove teorija skupova) i logičkog (simboličke logike). Logička teorija tipova - sposobna za eliminaciju semantičkih paradoksa i logičkih kontradikcija.
10.	Tema 10. Logička konstrukcija svijeta teorijskog znanja od iskaza motrenja do teorijskih iskaza Analitička filozofija <i>kao teorija konstrukcije i rekonstrukcije</i> , odnosno kao teorija semiotičke transformacije i prevodjenja shemata u hijerarhijama jezika od njihove dekrriptivne prema čistoj sintaksi. Rudolf Carnap: <i>Der Logische Aufbau der Welt</i>
11.	Tema 11. Analiza jezika i/ili Logika kao jezik znanosti. Objekt-jezik i meta-jezik u modelima referencije i inferencije Rudolf Carnap: <i>The logical Syntax of Language</i>
12.	Sklop II: Pravci razvoja analitičke filozofije Tema 12. Logičke i semantičke forme upotrebe jezika u različitim tipovima govornih činjenja. John R. Searle: <i>Speech Acts</i>
13.	Tema 13. Logičko-lingvistička interpretacija iskaza anomalijskog kauzaliteta između fizičkih djelovanja mentalnih stanja Donald Davidson: <i>Mental Events</i>
14.	Tema 14. Analitička filozofija u modelu analitičkog pragmatizma Dekompozicija vokabulara. Logika kao organon semantičke samosvijesti. Artificijelna inteligencija i analitički pragmatizam. Robert Brandom: <i>Between Saying and Doing: Towards an Analytic Pragmatism</i>
15.	Tema 15. Test 2.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predavanja po tematskim sklopovima 2. Tematiziranje problema / problemskog sklopa 3. Pitanja i odgovori (Q&A) između sklopova 4. Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli diskurzivnih situacija) 5. Seminarski rad 6. Konsultacije 7. Elektronske konsultacije 8. Upotreba repozitorija BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički
---	---

	<p>Repozitorij).</p> <p>9. Individualni dopunski kontakt sati / *</p> <p>10. Uključivanje studenata u naučno-istraživački rad / **</p>																												
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra</p> <p>(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Test 1</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Test 2</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na ispitu • 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10	2.	Aktivnost	10	10	3.	Test 1	15	15	4.	Test 2	15	15	5.	Pismeni ispit	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10																										
2.	Aktivnost	10	10																										
3.	Test 1	15	15																										
4.	Test 2	15	15																										
5.	Pismeni ispit	50	50																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										
<p>Skala ocjenjivanja</p>	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;</p> <p>b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;</p> <p>c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;</p> <p>d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;</p> <p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>																												
<p>Literatura</p>	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ibrulj, N. (ed.): <i>Analitička filozofija</i>. Izabrani tekstovi. Academia Analitica, 2023. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, Analitička filozofija izabrani tekstovi - PhilPapers 2. Šljivo, K.: <i>Inferencijalizam i epistemologija</i>. Spoznajnoteorijsko čitanje filozofije Roberta Brandoma. Zagreb, Hrvatsko filozofsko društvo, 2021. Dostupno na: https://academia-analitica.ba/wp-content/uploads/2021/04/kenan-sljivo-inferencijalizam-i-epistemologija.pdf 3. Ibrulj, N. <i>Filozofija logike</i>. Sarajevo, Sarajevo-Publishing, 1999. Dostupno na: Nijaz Ibrulj, FILOZOFIJA LOGIKE - PhilPapers 4. Ejvrum Strol: <i>Analitička filozofija u dvadesetom veku</i>. Beograd, 2005. 5. Ayer, Allred: <i>Filozofija u dvadesetom vijeku</i>. Svjetlost, Sarajevo, 1990. 6. Tugendhat, E. <i>Uvod u jezičkoanalitičku filozofiju</i>. Sarajevo, Veselin Masleša, 1986 7. Frege, G. <i>O smislu i značenju</i>. U: Gottlob Frege: <i>Osnove aritmetike i drugi spisi</i>. Zagreb: Kruzak, 2004. 8. Wittgstein, L. <i>Logičko-filozofski traktat</i>. Sarajevo. Veselin Masleša, 1987. 																												

Dodatna

1. Dummitt, Michael (1992): *The Origins of Analytic Philosophy*. Harvard Un.Press
2. Glock, Hans-Johann, edit.,(1997): *The Rise of Analytic Philosophy*. Blackwell Publishers. Reprinted 1999. Martinich, A.P. and Sosa, David (2001): *Analytic Philosophy:an anthology*. Blackwell Publishers.
3. Strawson, P.F. *Analiza i metafizika*. Zagreb: KruZak, 1999
4. Austin,J.L. *How to do things with words*. Oxford University Press, 1962, 1975.
5. Strawson, P.F. *Individuals*. Routledge, 1964
6. Carnap, R. *The Logical Syntax of Language*. Harcourt, Brace, New York, 1937.
7. Carnap, R. *Der logische Aufbau der Welt*. Berlin, 1928.
8. Sorell, Tom and Rogers, G.A.J., edit., (2005): *Analytic philosophy and history of philosophy*. Oxford University Press.
9. MARTINICH, A.P. and SOSA, DAVID, Edit.(2001): *Blackwell Companions to Philosophy. A Companion to Analytic Philosophy*. Blackwell Publishers.
10. Kenny, Anthony (2000): *Frege: An Introduction to the Founder of Modern Analytic Philosophy*. Blackwell Publishers.
11. *The Collected Works of Ludwig Wittgenstein*. Copyright © Blackwell Publishers 1998. First published 1961. Second edition 1979. Reprinted 1998. Blackwell Publishers Ltd, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JFUK. Blackwell Publishers Inc. 350 Main Street, Malden, Massachusetts 02148 USA
12. Follesdal, Dagfinn: *Analytic Philosophy: What Is It And Why Should One Engage In It ?* In: Glock, Hans-Johann: *The Rise of Analytic Philosophy*. Blackwell Publishers, 1997, 1999. pp. 1-16.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Filozofija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Logika sa metodologijom socioloških istraživanja –II [FILOZOFSKA LOGIKA]				
Šifra/kod	FIL FIL 402	Status (obavezni ili izborni)	Obavezan	ECTS	8
Ciklus studija	Drugi (II)	Semestar	Prvi (I)	Ak. godina	2024 / 25
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Dr. Kenan Šljivo, vanredni profesor			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 / I Email: kenan.sljivo@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 126	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Saradnik	Ime i prezime	Ass.Omar Mahmutović, MA			
	Kontakt podaci	Kabinet 57/I Email: omar.mahmutovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 128	Termin konsultacija	Vidjeti raspored konsultacija za redovne i vanredne studente	
Sedmični broj kontakt sati	Predavanja: 3 sata; seminar: 0; vježbe: 3 sata				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Studenti se najprije upoznaju s idejom transcendentne logike I.Kanta (Kritika čistog uma) i spekulativne logike G.W.F. Hegela (Znanost logike). Razlika između ontoloških i epistemoloških pretpostavki ova dva filozofska sistema pokazuje se kao razlika u metodu mišljenja. Na razlici nastaloj u ovoj tradiciji mišljenja nastavlja se istraživanje filozofske logike u diskursu transcendentnih kategorija doživljaja, evidencije, čiste istine (Huserl) koja se zasniva u samom aktu spoznaje-u ideji kao takvoj koja utemeljuje svoje fenomenološke modele.</p> <p>U pravcu sasvjeljavanja novih mogućnosti razumjevanja logičkog instrumentarija uvodi se u kolegiji ekspliciranje statusa logike i njenih koncepata u teorijama moderne znanosti. Analizira se induktivna i deduktivna metoda, metoda analize i sinteze, metoda apstrakcije i konkretizacije, metoda generalizacije i specijalizacije, dokazivanja i opovrgavanja, metoda klasifikacije, metoda deskripcije, metod kompilacije, komparativna metoda, statistička metoda, matematička metoda, metode modeliranja itd.</p>				
Cilj kolegija/	Osnovni cilj predmeta Logika sa metodologijom socioloških istraživanja - II				

nastavnog predmeta	[Filozofska logika] jeste da studente upozna s glavnim konceptima filozofske logike i logičkim teorijama onih filozofskih sistema koji su nastali na različitim pristupima sadržaju i formi mišljenja, od epistemološko-transcendentalnog preko dijalektičko-spekulativnog do matematsko-simboličkog i lingvističko-transcendentalnog.
Ishodi učenja	<p>Izučavanjem sadržaja <i>predmeta Logika sa metodologijom socioloških istraživanja – II (Filozofska logika)</i> student stiče sljedeća znanja, vještine i kompetencije:</p> <p><u>Znanje:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zna obrazovne pozitivne činjenice iz područja filozofske logike, odnosno onih filozofskih sistema koji su producirali epistemološki orijentiranu logiku 2. Zna principe epistemološki orijentirane logike 3. Zna konceptualnu mrežu i doktrinarnu osnovu transcendentalne filozofije i njihovu transformaciju u hermeneutički orijentiranu filozofiju i analitičku filozofiju 4. Zna konceptualnu mrežu i doktrinarnu osnovu dijalektičke logike i fenomenologije duha 5. Zna porijeklo i razvoj ideje naučne filozofije, odnosno modele logike i epistemologije naučne filozofije 6. Zna porijeklo i razvoj fenomenološke metode u filozofiji <p><u>Vještine:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vješto vrši koristi strategije transcendentalne i dijalektičke filozofije u kritičkom promišljanju društvenih fenomena 2. Vješto koristi strategije pragmatizma u kritičkom promišljanju teorijskih stavova spekulativne filozofije 3. Vješto analizira društvene fenomene primjenom fenomenoloških istraživanja 4. Vješto komunicira s učesnicima u edukaciji, u naučnim i istraživačkim timovima, u poslovnom i radnom okruženju <p><u>Kompetencije</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Obrazovne i pedagoške kompetencije:</i> profesionalno i stručno vrši edukaciju učenika u nastavnom procesu ili sarđuje u obuci studenata na univerzitetskom nivou za oblast filozofije, posebno u području logike, odnosno simboličke i matematičke logike 2. <i>Naučne kompetencije:</i> u oblasti humanističkih nauka aktivno sudjeluje u naučno-istraživačkom radu, u evropskim projektima, u projektima od značaja za lokalnu zajednicu 3. <i>Istraživačke kompetencije:</i> u oblasti humanističkih i društvenih nauka, samostalno vrši istraživanja i objavljuje rezultate u indeksiranim časopisima 4. <i>Metodološke kompetencije:</i> samostalno određuje primjenu zadovoljavajućih metoda kod disciplinarnih, inter-disciplinarnih, multi-disciplinarnih i trans-disciplinarnih istraživanja u području bihevioralnih

	<p>znanosti. Primjenjuje konzorcij metodologija u integriranim projektima.</p> <p>5. <i>Analitičke kompetencije</i>: daje samostalne analize datih podataka i formulira jasne i precizne informacije u različitim područjima društvenog života (politika, ekonomija, kultura, umjetnost,...)</p> <p>6. <i>Komunikacijske kompetencije</i>: promovira razumijevanje vrijednosti i univerzalnost logički valjane argumenatcije u društvenom dijalogu</p>
--	--

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Sklop I: Ideja transcendentale logike Tema 1. Kantov koncept transcendentale dedukcije i mogućeg iskustva
2.	Tema 2. Trancendentalna logika i transcendentala analitika
3.	Tema 3. Transcendentalna dijalektika
4.	Sklop II: Dijalektička – spekulativna logika Tema 4. Logika kao znanost o čistoj ideji.
5.	Tema 5. Odnos subjekta i predikata u dijalektičkoj logici
6.	Tema 6. Kretanje i rad pojma: odnos metode i sadržaja
7.	Tema 7. Negativna dijalektika i njena kritika
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata TEST #1
9.	Tema 9. Sistem apsolutnog znanja
10.	Sklop III: Fenomenološka analiza i čista logika Tema 10. Transcendentalna evidencija za logiku doživljaja
11.	Tema 11: Logička istraživanja: transcendentala logika i feneomenološka analiza
12.	Tema 12. Jedinstvo znanosti kao jedinstvo dovršene teorije.
13.	Sklop IV: Logika naučnog otkrića Tema 13. Shvatanje nauke kao kosmologije.

14.	Tema 14. Logika kao pragmatička teorija znanstvenog istraživanja
15.	Tema 15. TEST #2
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

<p>Način izvođenja nastave (oblici i metode)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predavanja po tematskim sklopovima 2. Tematiziranje problema / problemskog sklopa 3. Pitanja i odgovori (Q&A) između sklopova 4. Vježbe (analiza izabranih topika, konstrukcija primjera upotrebe logičkih struktura u diskursu, heuristički modeli diskurzivnih situacija) 5. Seminarski rad 6. Konsultacije 7. Elektronske konsultacije 8. Upotreba repozitorija BISER (Bibliotečki Sarajevski Elektronički Repozitorij). 9. Individualni dopunski kontakt sati / * 10. Uključivanje studenata u naučno-istraživački rad / ** 																												
<p>Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)</p>	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1" data-bbox="459 1339 1374 1693"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Test 1</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Test 2</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Pismeni ispit</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovnim prisustvom nastavi i vježbama • Interaktivnim sudjelovanjem u kontakt satima • Pokazanim znanjem na testu 1 • Pokazanim znanjem na testu 2 • Pokazanim znanjem na završnom ispitu 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10	2.	Aktivnost	10	10	3.	Test 1	15	15	4.	Test 2	15	15	5.	Pismeni ispit	50	50	Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10																										
2.	Aktivnost	10	10																										
3.	Test 1	15	15																										
4.	Test 2	15	15																										
5.	Pismeni ispit	50	50																										
Ukupno: 100 bodova			100%																										

Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. I.Kant. <i>Kritika čistog uma</i>. Zagreb, 1984. 2. G.W.F.Hegel, <i>Znanost logike</i>. I-III. Zagreb 2003. 3. E.Husserl. <i>Logička istraživanja</i>. Zagreb, 2005. 4. Dewey, John. <i>Logika-Teorija istraživanja</i>. Beograd.Nolit. 1962. 5. Popper, K.: <i>Logika naučnog otkrića</i>. Beograd, Nolit, 1973. 6. Kuhn, Thomas. <i>Struktura naučnih revolucija</i>. Beograd, Nolit, 1974. 7. N. Ibrulj, <i>Stoljeće rearanžiranja</i>. Sarajevo: Filozofsko društvo theoria, 2005. Dostupno na: <u>Nijaz Ibrulj, STOLJEĆE REARANŽIRANJA. ESEJI O IDENTITETU, ZNANJU I DRUŠTVU</u>. - PhilPapers
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Comte, Auguste. <i>Kurs pozitivne filozofije</i>. 1989. 2. Weber, Max. <i>Metodologija društvenih nauka</i>. Zagreb, globus, 1989. 3. Durkheim, Emile. <i>Pravila sociološke metode</i>. Beograd, 1963.

SYLLABUS

Odsjek	Psihologija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Epistemologija				
Šifra/kod	FIP PSI 315	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	5
Ciklus studija	I	Semestar	V	Ak. godina	2024-2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	nema				
Jezik izvodenja nastave	Bosanski				
Nastavnik	Ime i prezime	Kenan Šljivo			
	Kontakt podaci	Kabinet: 66 E-mail: kenan.sljivo@ff.unsa.ba Telefon: 253 128	Termin konsultacija	Utorak od 14-16 Četvrtak od 10- 13	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja 2; seminar 1;				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Epistemologija će biti proučavana iz perspektive njenog nastanka kao zasebne filozofske discipline. U uvodnim predavanjima naglasak će biti stavljen na klasične epistemološke postavke, koje su izložili Descartes i Locke. Na temelju njihovih učenja objasniti će se osnovne težnje racionalističkih i empirističkih epistemoloških koncepata i doktrina. Predavanja će se kretati kroz historijski i problemski pregled epistemologije kao filozofske discipline. U prvom dijelu, studenti će se upoznati s osnovnim pitanjima i topikama epistemologije, uključujući razmatranje kartezijanskog subjektiviteta i teorije urođenih ideja. Zatim će se analizirati Lockeovo utemeljenje spoznajnoteorijskog problema i njegova teorija apstraktnih ideja. nakon čega slijedi Leibnizova kritika Lockeovih stavova i rasprava o razumu kao kognitivnoj dispoziciji. Nakon toga, pažnja će biti usmjerena na Berkeleyev perceptivizam sa tezom "biti znači biti opažen", kao i Humeovu analizu impresija i ideje kauzalnosti. U drugom dijelu kursa, studenti će se baviti Kantovim transcendentalizmom i njegovom kritikom racionalne psihologije, s posebnim naglaskom na analizi paralogizama. U završnom dijelu predavanja, obrađivat će se Deweyeva društvena i kulturna interpretacija logike i jezika, Wittgensteinove jezičke igre, te Quineova naturalizirana epistemologija. Kurs će završiti s analizom Popperove kritike verifikacionizma i njegovog falsifikacionizma, pose-</p>				

	bno u kontekstu razlikovanja logike i psihologije
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Osnovni cilj ovog kolegija je pružiti studentima dublji uvid u suštinu spoznajnog odnosa koji se uspostavlja kroz interakciju između čovjeka, svijeta i jezika. Studenti će dobiti pregled funkcioniranja ljudskih spoznajnih sposobnosti, kako na nivou nižih kognitivnih aktivnosti (poput percepcije, memorije i pažnje), tako i na nivou viših kognitivnih funkcija (logičkih i lingvističkih). Također, razmatraće se semantičke i strukturalne dimenzije znanstvenog oblikovanja spoznajnih uvida o sebi, drugima i svijetu. Teorija spoznaje bit će analizirana kao široka i sveobuhvatna osnova ljudskog znanja, unutar koje se reflektuju i temelje specifične teorije i metode različitih područja istraživanja. Studenti će se upoznati s ulogom filozofskih i znanstvenih disciplina, s naglaskom na sadržaj spoznaje, proces spoznavanja, intencionalnost te rekonstrukciju spoznajnog sadržaja u teoriji i praktičnom djelovanju. Tijekom kursa, proučavat će se različite, često suprotstavljene, koncepcije ontoloških i epistemoloških pretpostavki spoznajnog procesa. Teorija spoznaje pristupa ovim pitanjima kroz problematizaciju izvora i primjene stečenog znanja.</p>
Ishodi učenja	<p>Proširivanje kompetencije studenata na šire područje društvenih znanosti i filozofije znanosti u svrhu produbljenijeg shvaćanja o važnosti epistemoloških ili meta-znanstvenih refleksija o znanstvenom karakteru i znanstvenim dometima psihologije i različitih škola u psihologiji. Posebno je važno sjećanje svijesti o društvenoj i ideološkoj (pseudo-znanstvenoj) funkciji psihologije u suvremenom društvu.</p>

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Određenje epistemologije u historijskom i problemskom smislu.
2.	Osnovna stanovišta i topike epistemologije kao zasebne filozofske discipline. Pitanja. Temeljne topike.
3.	Kartezijanski subjektivitet i teorija urođenih ideja.
4.	Lockeovo zasnivanje spoznajnoteorijskog problema. Teorija apstraktnih ideja.
5.	Leibnizova kritika Lockeova i ideja razuma kao kognitivne dispozicije
6.	Značaj Berkeleyeve teze: „Esse est percipi“. Kognitivni perceptivizam.

7.	Humeova analiza impresija. Ideja kauzalnosti
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Osnovno određenje Kantovog transcendentalizma
10.	Kantova kritika racionalne psihologije. Paralogizmi.
11.	Deweyeva kulturna i društvena matrica razumijevanja logike i jezika.
12.	Wittgenstein: jezičke igre.
13.	Quine: naturalizirana epistemologija.
14.	Popper o razlikovanju predmeta logike i psihologije.
15.	Popper: . Kritika verifikacionizma. Falsifikacionizam.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja, rasprave, rad na klasičnim tekstovima, analize oglednih primjera, studentske prezentacije.
---	--

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Aktivnost na predavanjima	5	5%
2.	Aktivnost na seminarima	15	15%
3.	Najmanje jedan seminarski rad	20	20%
4.	Parcijalni ispit	20	20%
5.	Završni ispit	40	40%
Ukupno:		bodova	100%

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

1. U obzir se uzima aktivno učešće studenata u segmentu nastavnikovih predavanja: kvalitet njegove pripremljenosti (ovladavanje prethodnim gradivom), razina razumijevanja i upućenosti kod upita i komentara, kritička sposobnost.
2. Spomenuti elementi aktivnosti na predavanjima će pogotovo doći do izražaja na vježbama i zbog toga će biti više vrednovani.
3. Imajući u vidu specifičnost struke, pisanje seminarskih radova kao način obučavanja u akademskom pisanju i stjecanja neophodnog znanja za istinski znanstveni rad ima posebnu važnost.
4. Pismeni ispit u kojem su kao teme postavljene neke od najvažijih nastavnih jedinica. Parcijalni ispit ima proporcionalno manju vrijednost u odnosu na završni ipit.
5. Završni ispit je također pismeni rad u kojem se nastoji procijeniti ukupno postignuće studenta u ovladavanju nastavnim sadržajima. Kombinacijom tema iz predavanja i obrađenih klasičnih tekstova, s jedne strane, i pitanja koja pripadaju kategoriji primijenjenog znanja, s druge strane, nastoji se postići što objektivniji uvid u rezultate studentovog rada.

Napomena

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

Skala ocjenjivanja

- a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
- b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
- c) 8 (C) - prosječan. sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
- d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

	<p>e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;</p> <p>f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. R. Descartes. 1975. <i>Meditacije o prvoj filozofiji</i>. SSO, Zagreb. 2. Dž. Lok: Ogljed o ljudskom razumu, Naklada Breza, Zagreb, 2007. 3. Dž. Berkli: Rasprava o principima ljudskog saznanja, Beograd, BIGZ, 1977. 4. D. Hjum: Istraživanja o ljudskom razumu, Kultura, Zagreb 1956. 5. G. Lajbnic: Novi ogleđi o ljudskom razumu, Veselin Masleša, Sarajevo. 1986. 6. I. Kant: Kritika čistog uma, Nakladni Zavod Matice Hrvatske, Zagreb, 1984. 7. L. Vitgenštajn: Filozofska istraživanja, Nolit, Beograd, 1960. 8. W. V. O. Quine: Riječ i predmet. Jesenski i Turk. Zagreb. 1999 9. Dž. Džui (1962): Logika. Teorija istraživanja. Beograd: Nolit. 10. S. K. Poper (1973): Logika naučnog otkrića. Beograd: Nolit. 11. Karl Poper, <i>Pretpostavke i pobijanja</i>. 2002. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Novi Sad.
	<p><i>Dodatna</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. George Botterill and Peter Carruthers. 1999. <i>The Philosophy of Psychology</i>. Cambridge University Press. 2. John Greco, Ernest Sosa. 2004. <i>Epistemologija: Vodič u teorije znanja</i>. Naklada Jasenski Turk, Zagreb. 3. Sarah Robins, John Symons, and Paco Calvo (eds.). 2020. <i>The Routledge Companion to Philosophy of Psychology</i>. Routledge, London and New York. 4. Edmund Gettier. 1966. 'Is Justified True Belief Knowledge?' <i>Analysis</i>, vol. 23. 5. 3. A. F. Chalmers. 1999. <i>What is this thing called Science</i>. Hackett Publishing Company, Inc., Indianapolis/Cambridge. (studentima na raspolaganju u prevodu) 6. 4. Alexander Rosenberg. 1988. <i>Philosophy of Social Science</i>. Westview Press. (studentima na raspolaganju u prevodu) 7. Paul Feyerabend. 1987. <i>Protiv metode</i>. Logos, Veselin Masleša, Sarajevo. 8. Paul K. Moser (ed.). 2002. <i>The Oxford Handbook of Epistemology</i>. Oxford: Oxford University Press 9. Arnulf Kolstad (ed.). 2013. <i>Epistemology of Psychology - A New Paradigm</i>. Nova Science Pub Inc. 10. Karl Poper. <i>Pretpostavke i pobijanja</i>. 2002. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Novi Sad.
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek					
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Uvod u filozofiju				
Šifra/kod	FIL FIL 101	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Studij filozofije: 3 Filozofija i druga studijska grupa: 2
Ciklus studija	I ciklus studija	Semestar	1	Ak. godina	2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, srpski, hrvatski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	dr Vladimir Milisavljević, red. prof.			
	Kontakt podaci	Kabinet: 64 E-mail: vladimir.milisavljevic@yahoo.com Telefon: 0038164 3571 429	Termin konsultacija	Četvrtak, 11-13h	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 2 </u> ; seminar <u> </u> ; vježbe <u> 2 (1)</u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Namjera je da se u okviru osnovnih filozofskih problema, disciplina i područja filozofskih istraživanja hermeneutički osvjetli egzistencijalno iskustvo kojim se aktualizira odnos između čovjeka, svijeta, smisla i bivstvovanja. Otkrivanje moći filozofije se, polazeći od ispitivanja svrhe kolegija, razumjeva kao osnov ljudskog istrajavanja u bivstvovanju, kao osnov čovjekovog opstanka koji je, ontološki izvorno, čeznuti mir: dobar život. Time se, u kontekstu istoričnosti ljudskog bivstvovanja, evidentira vrijednost života koji jeste filozofija. Pitanje o				

	<p>mogućnosti i neophodnosti <i>uvoda u filozofiju</i> postavljeno je kao pitanje o nužnom prevladavanju svakodnevnog mišljenja (grč. <i>doxa</i>), historicizma i krize savremene nauke ka početku mišljenja i njegova jedinstva sa svijetom života, utoliko i kao pitanje o metodi (grč. <i>methodos</i>) i smislu jezika. Cilj kolegija je, utoliko, imanentan metodi kojom se studenti uvode u filozofiju.</p>
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	<p>Upoznavanje sa pojmom i iskustvom filozofije, karakterom istorije filozofije, osnovnim filozofskim stanovištima i istorijskim periodima. Uvođenje u problematiku odnosa između vremena i egzistencije, filozofije i istorije, kao i razumijevanje značaja filozofije po utemeljenje savremene nauke, kulture i civilizacije. Razumijevanje značaja filozofije po ljudsko bivstvovanje, sagledavanje moći njena početka i nužnosti njena održanja.</p>
Ishodi učenja	<p>Studenti su, kroz samosvjesno i aktivno učešće, pozvani na djelatnost istraživanja i razumijevanje odlučujuće vrijednosti dijaloga i znanja po čovjekov život, a time su, na putu učenja, orijentisani početkom mišljenja i snagama duhovno-istorijske egzistencije zapadne kulture.</p> <p>Razumijevanje osnovnih filozofskih stanovišta, istorijskih perioda i uslova formiranja različitih filozofskih perspektiva. Sposobnost kritičkog mišljenja uz razumijevanje značaja filozofijom uspostavljene ideje znanja i cjelovitosti naučnih istraživanja, utoliko i odnosa između metafizike i istorije čovječanstva, te istorije filozofije i istorije nauke.</p>

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Šta je filozofija? Čemu filozofija? Problem uvođenja u filozofiju. Izvori i pobude filozofskih istraživanja. Filozofija kao „obrnuti svijet“. Smisao uvoda u filozofiju.
2.	Izlazak iz naivnosti i neposrednosti. Filozofija i zdravorazumlje. Upitnost, začuđenost i sumnja. Bit začuđivanja. Dubinsko razlikovanje čuđenja. Strast i čuđenje. Mudrost i ljubav. Šta je mišljenje? Priroda svakodnevnog mišljenja. Odlike filozofskog mišljenja. Šta je metafizika? Dijalektika i metafizika. Osnovni filozofski problemi i discipline. Osnovni filozofski pojmovi.
3.	Filozofija i druge oblasti duha: mit, religija, nauka, umjetnost. Filozofija i njena istorija. Istorija filozofije, istoričnost, istorija i nauka. Oblici recepcije filozofije. Filozofija i ideologija. Da li je filozofija nauka? Filozofija i vaspitanje. Filozofija i ideja Univerziteta.
4.	Počeci filozofiranja u Grčkoj. Filozofija, polis i politika. Polis i agora. Osnovne karakteristike helenske duhovnosti. Pitanje o smislu bivstvovanja i periodizacija grčke filozofije. Filozofija i istorijski problem Početka. Predsokratovci i arche.
5.	Sokrat: filozofija i smrt. Okret mišljenja ka samospoznaji. Razboritost i introspekcija. Ličnost i istinska zajednica. Etika i filozofska metoda. Sokrat i sofisti (problem relativizma). Filozofija, dijalog i logos. Filozofija i ironija. Razumijevanje prirode negativiteta u istoriji filozofije.
6.	Onto-teo-loško ustrojstvo metafizike. Ontološko pitanje. Platon i Aristotel. Idealizam i realizam. Duša, priroda i zajednica.

7.	Platonovo razumevanje ljubavi, te karaktera i značaja filozofije kao dijalektike. Philia, eros i agape. Aristotelova sistematizacija filozofije.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Metafizika i doba slike svijeta. Tradicionalna metafizika i problem dualizma. Objektivizam, pomućenost bivstvujućim i obuhvaćenost svijetom.
10.	Pitanje istine kao transcendentalno pitanje. Filozofija i kritika. Šta znači kritika kod Kanta? (Hajdeger) Metafizčke osnove za konstituisanje njemačkog idealizma.
11.	Idealizam i pesimizam. Kriza evropske nauke. Problemski pristup: Ničeov vitalizam i Huserlova fenomenologija (polazište i ishod). Struktura Finkovog <i>Uvoda u filozofiju</i> (Kant, Hegel, Huserl, Hajdeger).
12.	Problem naivnosti. Izlaganje prirodnog stava. Deskriptivna analitika intencionalnosti i fenomenološka redukcija. Struktura predmetnosti i horizont svijeta.
13.	Problem istine kao temeljno pitanje. Radikalizovanje pitanja o bivstvovanju. Ontološka diferencija i prevladavanje tradicionalne metafizike. Struktura i ontološki kontekst Hajdegerovog <i>Uvoda u metafiziku</i> .
14.	Čovjek i svijet. Prostor, vrijeme i zbiljnost svijeta. Znanstveno-tehničko određenje biti prirode i metafizika kao pogled na svijet. Granice metafizike i problem subjektivnosti. Filozofija i duhovno utemeljenje Zapada.
15.	Hermeneutika i kretanje ka početku. Filozofija, poezija, tehnika. Poetičko mišljenje, smisao (ljudskog) bivstvovanja i savremena nauka.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja i vježbe
---	---------------------

Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:

R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)
1.	Prisutnost	10	10%
2.	Aktivnost	20	20%
3.	Usmeni ispit	70	70%
4.			
5.			
Ukupno: 100 bodova			100%

Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra

(struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)

Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:

1. Redovnim prisustvom predavanjima i vježbama.
2. Inicijativom koja, u okviru predavanja, vježbi i konsultacija, pokazuje razumijevanje pokrenutih pitanja, smisla tematskih odrednica kolegija i predviđene literature. Posebno će se, u odnosu na tematski okvir kolegija, vrednovati samosvijest studenata pri izučavanju literature, opredjeljenost na upitivanje, na temeljno razumijevanje, odnosno jezički razgovjetno i uvjerljivo izlaganje tretiranih pitanja.
3. Pokazanim znanjem na usmenom ispitu.

Napomena:

Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:

Skala ocjenjivanja

- a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova;
- b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda;
- c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda;
- d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda;
- e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda;
- f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.

Literatura

Obavezna

- Fink, E. (1989) *Uvod u filozofiju*. Nolit, Beograd.
- Hajdeger, M. (1997) *Uvod u metafiziku*. Eidos, Vrnjačka Banja, str. 9-52.
- Hajdeger, M. (2009) *Pitanje o stvari - Kantova teza o bitku*. Plato, Beograd, str. 113-123.
- Filipović, V. (1965) *Filozofijski riječnik*. Matica Hrvatska, Zagreb.

	<p><i>Dodatna</i></p> <p>Šluk, K.H.F. (2001) <i>Uvod u filozofsko mišljenje</i>. Plato, Beograd, str. 29-111, 150-155.</p> <p>Jaspers, K. (1967) <i>Uvod u filozofiju</i>. Prosveta, Beograd, str. 125-141, 175-193.</p> <p>Jaspers, K. (2008) <i>Svetska istorija filozofije</i>. Fedon, Beograd, str. 25-30, 67-88.</p> <p>Gadamer, H.G. (2007) <i>Početak filozofije</i>. Fedon, Beograd, str. 9-58.</p> <p>Adorno. T. V. (1986) <i>Filozofska terminologija. Uvod u filozofiju</i>. Svjetlost, Sarajevo, str. 108-135.</p>
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek					
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Estetika I				
Šifra/kod	FIL FIL 204	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Studij filozofije: 4
Ciklus studija	I ciklus studija	Semestar	3	Ak. godina	2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, srpski, hrvatski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	dr Vladimir Milisavljević, red. prof.			
	Kontakt podaci	Kabinet: 64 E-mail: vladimir.milisavljevic@yahoo.com Telefon: 00381 64 3571 429	Termin konsultacija	Četvrtak, 11-13h	
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 2 </u> ; seminar <u> </u> ; vježbe <u> 2 </u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Nastavni program obuhvata predavanja kojima će se, kroz istorijski pristup, studentima omogućiti orijentacija u području osnovnih problema estetike, te upoznavanje i upoređivanje različitih estetičkih stanovišta i pravaca. Osnovna orijentacija kursa se ne može svesti samo na izlaganje istorijske građe estetike, nego je pokušaj da se u istorijskom kontekstu, prevashodno zapadne civilizacije, otvore pitanja cjeline bića, čulnosti, ljepote, zasnivanja estetike kao filozofske discipline (Baumgarten), te odnosa umjetnosti i filozofije kroz izlaganje osnovnih ideja i pojmova Platonove teorije lijepog, Aristotelove poetike, Kantove kritike moći suđenja i Hartmanove estetike. Problem zasnivanja estetike kao filozofske discipline je centralna tema kolegija.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Razumijevanje odnosa između filozofije i umjetnosti, te estetike i njene istorije, samog karaktera istorije estetike, odnosa (i razlike) između istorije				

	<p>estetike i istorije umjetnosti.</p> <p>Uvid u razvitak, metode i vrste umjetničkog doživljavanja i stvaranja. Osposobljavanje studenata za argumentovano izlaganje različitih estetičkih perspektiva.</p> <p>Razumijevanje značaja filozofije umjetnosti po mogućnost obnove odnosa između suštine umjetnosti i smisla ljudskog postojanja, te značaja estetike u odnosu na status umjetnosti u savremenoj zapadnoj kulturi.</p>
Ishodi učenja	<p>Razumijevanje osnovnih estetičkih stanovišta i istorijsko-hermeneutičkog koncepta njihovog nastanka kao i poznavanje osnovnih pojmova i ideja estetike kao filozofske discipline. Razumijevanje odnosa između filozofije i umjetnosti, samog karaktera istorije estetike, odnosa (i razlike) između istorije estetike i istorije umjetnosti. Upoznavanje sa značajem i značenjem filozofije umjetnosti po savremenu kulturu.</p>

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica Datum	Nastavna jedinica
1.	Šta je estetika? Da li je estetika mogućna? Predmet i pojam estetike. Problem metode i diferencija estetskog i estetičkog. Aisthesis – noesis, techne – poiesis. Uvod: Istorijski pregled odnosa - lijepo, umjetnost i čulno opažanje.
2.	Problem zasnivanja estetike. Odnos između estetike i tradicionalne metafizike. Estetika i njena istorija. Određenje estetike u kontekstu njene istorijske građe. Istorija estetike i istorija umjetnosti.
3.	Zagonetka umjetnosti. Umjetnik, umjetnost i umjetničko djelo. Estetski predmet i umjetničko djelo. Prostor i vrijeme umjetničkog djela.
4.	Ljepota i umjetnost. Estetičke kategorije. Tri vrste ljepote. Lijepo i umjetnost prije Platona. Sofisti i retorika. Platonovo razumijevanje duše i svijeta ideja. Dijalektika i ljepota. Problem umjetnosti. Platonova teorija nadahnuća. Kritika podražavanja.
5.	Platonovo i Aristotelovo razumijevanje umjetnosti (komparativno). Mimesis i techne. Poezija i historiografija.
6.	Aristotelovo razumijevanje umjetnosti. Svrhovitost ljudskog djelovanja i slobodne djelatnosti. Tragedija i katarza.
7.	Pitanje o umjetnosti poslije Aristotela. Porijeklo umjetničkog djela i svrha umjetnosti. Uzvišeno (Pseudo-Longin). Lijepo i Jedno (Plotin).
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Baumgarten i zasnivanje estetike. Estetsko kao predmet estetike. Tri područja estetike.
10.	Teorija čulnog saznanja. Estetsko uživanje. Zadovoljstvo i prijatno. Estetsko iskustvo. Estetski fenomen.
11.	Kantovo razumijevanje problema estetike. Uzdizanje prirodno lijepog. Prirodno

	lijepo i umjetnički lijepo.
12.	Kant. Moć suđenja, uobrazilja i ukus. Lijepo i uzvišeno. Umjetnost, estetska ideja i igra uobrazilje.
13.	Kant. Teorija stvaranja. Pojam genija i talenta. Ukus, uobrazilja i genije. Bolest i stvaranje.
14.	Smisao bivstvovanja i umjetnost. Biće umjetnosti. Forma i sadržaj. Način bivstvovanja umjetničkog djela. Problem metode. (Hartman)
15.	Da li nas estetika mora razočarati? Zadaća estetike. Istina i umjetnost. (Hartman)
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja i vježbe																																
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Esej</td> <td>30</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Usmeni ispit</td> <td>50</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: right;">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predvidene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Redovnim prisustvom predavanjima i vježbama. 2. Inicijativom koja, u okviru predavanja, vježbi i konsultacija, pokazuje razumijevanje pokrenutih pitanja, smisla tematskih 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10%	2.	Aktivnost	10	10%	3.	Esej	30	30%	4.	Usmeni ispit	50	50%	5.								Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																														
1.	Prisutnost	10	10%																														
2.	Aktivnost	10	10%																														
3.	Esej	30	30%																														
4.	Usmeni ispit	50	50%																														
5.																																	
Ukupno: 100 bodova			100%																														

	<p>odrednica kolegija i predviđene literature. Posebno će se, u odnosu na tematski okvir kolegija, vrednovati samosvijest studenta pri izučavanju literature, opredijeljenost na upitivanje, na temeljno razumijevanje, odnosno jezički razgovjetno i uvjerljivo izlaganje tretiranih pitanja.</p> <p>3. Studenti su u obavezi napisati esej (do 10 str.) na temu po izboru, u okviru sadržaja kolegija i u skladu sa preciziranom literaturom.</p> <p>4. Pokazanim znanjem na usmenom ispitu.</p> <p>Napomena:</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <p>Gilbert/Kun. (2004) <i>Istorija estetike</i>. Dereta, Beograd. Uvod: „Estetika i njena istorija“, str. II-XXVII, str. 25-95, 215-219, 238-253.</p> <p>Platon.(1993) <i>Država</i>. BIGZ, Beograd, knj. 3. i 10.</p> <p>Aristotel. (1990) <i>O pesničkoj umetnosti</i>. Zavod za udžb. i nast. sredstva, Beograd, str: 47-81.</p> <p>Kant. I. (2004) <i>Kritika moći suđenja</i>. Dereta, Beograd. str. 73-182.</p> <p>Hartman, N. (2004) <i>Estetika</i>. Dereta, Beograd. Predgovor: Damnjanović M. „Da li nas estetika mora razočarati?“, str. 27-40.</p> <p><i>Dodatna</i></p> <p>Focht, I. (1972) <i>Uvod u estetiku</i>. Zavod za izd. udžbenika, Sarajevo, str. 5-191.</p> <p>Platon. (2010) <i>Ijon. Fedar</i>, Beograd, 43-107.</p> <p>Platon. (1982) <i>Dijalozi</i>. Grafos, Beograd, str. 191-225.</p> <p>Adorno. T. (1979) <i>Estetička teorija</i>. Nolit, Beograd, str. 25-47, 95-207, 280-331.</p>
Napomene	

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek					
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Estetika II				
Šifra/kod	FIL FIL 207	Status (obavezni ili izborni)	Obavezni	ECTS	Studij filozofije: 4
Ciklus studija	I ciklus studija	Semestar	4	Ak. godina	2024/2025
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, srpski, hrvatski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	dr Vladimir Milisavljević, red. prof.			
	Kontakt podaci	Kabinet: 64 E-mail: vladimir.milisavljevic@yahoo.com Telefon: 00381 64 3571 429	Termin konsultacija		
Saradnik	Ime i prezime				
	Kontakt podaci	Kabinet: E-mail: Telefon:	Termin konsultacija		
Sedmični broj kontakt sati	predavanja <u> 2 </u> ; seminar <u> </u> ; vježbe <u> 2 </u>				
Kratak opis kolegija/ nastavnog predmeta	Kolegij tematizira osnovne probleme estetike kao filozofske discipline u teorijskom kontekstu koji je preciziran selektiranom literaturom (Hegel, Šopenhauer, Niče, Hartman, Hajdeger, Bodrijar), pokreće pitanja recepcije, stvaranja i strukture umjetničkih djela, smisla umjetnosti, (umjetničke) kritike, sistema umjetnosti, te estetičkih kategorija. Izdvaja se pitanje odnosa estetike i tradicionalne metafizike, a onda i problem zasnivanja estetike i njene (ne)mogućnosti. Uvođenjem estetike u pitanje, kako njenim zasnivanjem tako i njenom dekonstrukcijom, aktuelizuje se značaj čulnog opažanja (grč. aisthesis), jednako smisao odnosa između čulnosti, konačnosti, istine, umjetnosti i filozofije. U ovom se kontekstu nastoje stvoriti uslovi i za razumijevanje odnosa između umjetnosti, morala i saznanja, te značaja restauracije odnosa između suštine umjetnosti i sudbine čovječanstva.				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Razumijevanje odnosa između filozofije i umjetnosti, te estetike i njene istorije. samog karaktera istorije estetike, odnosa (i razlike) između istorije estetike i				

	<p>istorije umjetnosti.</p> <p>Razumijevanje svrhe umjetnosti u istoriji u odnosu na druge djelatnosti duha. Uvid u razvitak, metode i vrste umjetničkog doživljavanja i stvaranja.</p> <p>Osposobljavanje studenata za argumentovano izlaganje različitih estetičkih perspektiva, uz uvid u limitirani karakter estetike, kao i istorijski problem kraja opšte estetike, pojavu nove kritike, te mogućnost dekonstrukcije tradicionalne estetike.</p> <p>Razumijevanje značaja filozofije umjetnosti po mogućnost obnove odnosa između suštine umjetnosti i smisla ljudskog postojanja, te značaja estetike u odnosu na status umjetnosti u savremenoj zapadnoj kulturi.</p>
Ishodi učenja	<p>Razumijevanje osnovnih estetičkih stanovišta i istorijsko-hermeneutičkog konteksta njihovog nastanka, kao i poznavanje osnovnih pojmova i ideja estetike kao filozofske discipline.</p> <p>Razumijevanje problema recepcije, procesa stvaranja i strukture umjetničkih djela.</p> <p>Razumijevanje sistema i položaja umjetnosti, problema ukusa, (umjetničke) kritike, kao i odnosa između filozofije i umjetnosti.</p> <p>Razumijevanje porijekla estetičkih kategorija, karaktera istorije estetike, te odnosa (i razlike) između istorije estetike i istorije umjetnosti.</p> <p>Razumijevanje problema umjetnosti u kontekstu odnosa između estetike i tradicionalne metafizike.</p> <p>Osvjetljavanje odnosa između umjetnosti, religije, morala i saznanja.</p> <p>Razumijevanje značaja filozofije umjetnosti po savremenu kulturu.</p>

Sadržaj kolegija/nastavnog predmeta	
Sedmica	Nastavna jedinica
Datum	
1.	Šta je estetika? Tradicionalna metafizika i problem zasnivanja estetike. (uvod) Istina i umjetnost.
2.	Estetika kao filozofija umjetnosti. Apsolutni idealizam, sloboda i umjetnost. Fihte, Šeling, Hegel.
3.	Šiler i Šeling. Estetički idealizam. Umjetnost i moralni preporod. Umjetnost kao organon filozofije. Sistem umjetnosti. Umjetnost i objektivni idealizam.
4.	Hegelova estetika. Položaj estetike u filozofskom sistemu. Apsolutni idealizam i prevladavanje umjetnosti u teorijskom idealu. Priroda, umjetnost, religija i filozofija.
5.	Uzdizanje umjetnički lijepog. Forme i sistem umjetnosti.
6.	Umjetničko i naučno saznanje. Istina u umjetnosti i umjetnička istina. Kriteriji za vrednovanje umjetničkog djela. Estetička aksiologija.
7.	Estetički pravci u XIX i XX vijeku (uvodni pregled). Šopenhauer. Niče i Hajdegerova re-interpretacija volje za moć kao umjetnosti. Platonizam i problem tradicionalne estetike.
8.	Polusemestralna provjera znanja studenata
9.	Šopenhauer, Niče. Hedonistički pesimizam i vitalistički optimizam. Tragedija, muzika i volja. Volja i stvaranje. Istina, moral i umjetnost. Umjetnost, filozofija i

	život. Umjetnost i igra.
10.	Hartman. Estetski stav i estetika kao saznanje. Lijepo kao univerzalni predmet estetike. Način bivstvovanja i struktura estetičkog predmeta.
11.	Hartman. Podražavanje i stvaralaštvo. Prednji plan i pozadina u prikazivačkim umjetnostima. Slojevitost pjesničkog djela. Istina i pjesništvo.
12.	Tradicionalna estetika i njena dekonstrukcija.
13.	Hajdeger: izvor umjetničkog djela. Fundamentalna ontologija, estetika i umjetnost. Istina i djelo umjetnosti.
14.	Hajdeger: poezija, umjetnost i bivstvovanje. O suštini poezije. Istina, poezija i jezik. De(kon)strukcija tradicionalne metafizike i poetički način mišljenja.
15.	Bodrijar: transestetsko.
16.	Priprema za ispit (u ovoj sedmici nema nastave)
17.	Završni ispit za studente I. i II. ciklusa po Bolonjskom procesu
18.	

Način izvođenja nastave (oblici i metode)	Predavanja i vježbe																												
Obaveze studenata i elementi praćenja rada studenata u toku semestra (struktura izvođenja konačne ocjene i bodovanje)	<p>Praćenje rada studenta se vrši dodjeljivanjem bodova za svaki oblik aktivnosti i provjere znanja u toku semestra, kao i na završnom ispitu nakon završetka semestra prema sljedećim elementima praćenja:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>R. br.</th> <th>Elementi praćenja</th> <th>Broj bodova</th> <th>Učešće u ocjeni (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Prisutnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Aktivnost</td> <td>10</td> <td>10%</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Esej</td> <td>30</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Usmeni ispit</td> <td>50</td> <td>50%</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ukupno: 100 bodova</td> <td>100%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Predviđene bodove za svaki od elemenata praćenja studenti postižu na sljedeći način:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Redovnim prisustvom predavanjima i vježbama. 2. Inicijativom koja, u okviru predavanja, vježbi i konsultacija, pokazuje 	R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)	1.	Prisutnost	10	10%	2.	Aktivnost	10	10%	3.	Esej	30	30%	4.	Usmeni ispit	50	50%	5.				Ukupno: 100 bodova			100%
R. br.	Elementi praćenja	Broj bodova	Učešće u ocjeni (%)																										
1.	Prisutnost	10	10%																										
2.	Aktivnost	10	10%																										
3.	Esej	30	30%																										
4.	Usmeni ispit	50	50%																										
5.																													
Ukupno: 100 bodova			100%																										

	<p>razumijevanje pokrenutih pitanja, smisla tematskih odrednica kolegija i predviđene literature. Posebno će se, u odnosu na tematski okvir kolegija, vrednovati samosvijest studenta pri izučavanju literature, opredijeljenost na upitivanje, na temeljno razumijevanje, odnosno jezički razgovjetno i uvjerljivo izlaganje tretiranih pitanja.</p> <p>3. Studenti su u obavezi napisati esej (do 10 str.) na temu po izboru, u okviru sadržaja kolegija i u skladu sa preciziranom literaturom.</p> <p>4. Pokazanim znanjem na usmenom ispitu.</p> <p>Napomena:</p>
Skala ocjenjivanja	<p>Konačan uspjeh studenata nakon svih predviđenih oblika provjere znanja, vrednuje se i ocjenjuje sistemom ocjenjivanja kako slijedi:</p> <p>a) 10 (A) - izuzetan uspjeh bez grešaka ili sa neznatnim greškama, nosi 95-100 bodova; b) 9 (B) - iznad prosjeka, sa ponekom greškom, nosi 85-94 boda; c) 8 (C) - prosječan, sa primjetnim greškama, nosi 75-84 boda; d) 7 (D) - općenito dobar, ali sa značajnim nedostacima, nosi 65-74 boda; e) 6 (E) - zadovoljava minimalne uslove, nosi 55-64 boda; f) 5 (F, FX) - ne zadovoljava minimalne uslove, manje od 55 bodova.</p>
Literatura	<p><i>Obavezna</i></p> <p>Gilbert/Kun. (2004) <i>Istorija estetike</i>. Dereta, Beograd, str. 311-421. Hegel, G. V. F. (1952) <i>Estetika I</i>. Kultura, Beograd, str. 1-113, 117-185, 270-285. Niče, F. (1991) <i>Volja za moć</i>. Dereta, Beograd. „Volja za moć kao umetnost“, str. 461-499. Hartman, N. (2004) <i>Estetika</i>. Dereta, Beograd, str. 31-121, 154-179, 264-292. Hajdeger, M. (2000) <i>Šumski putevi</i>, „Izvor umetničkog dela“, Plato, Beograd, str. 7-59. Hajdeger, M. (1982) <i>Mišljenje i pevanje</i>. Nolit, Beograd, str. 129-148. Bodrijar, Ž. (1994) <i>Prozirnost zla</i>. Svetovi, Novi Sad, str. 17-21.</p> <p><i>Dodatna</i></p> <p>Focht, I. (1972) <i>Uvod u estetiku</i>. Zavod za izd. udžbenika, Sarajevo, str. 193-249. Niče, F. (1983) <i>Rođenje tragedije</i>. BIGZ, Beograd, str. 41-103. Hajdeger, M. (2009) <i>Niče I</i>. „Volja za moć kao umetnost“, Fedon, Beograd, str. 11-242. Hajdeger, M. (2012) <i>Objašnjenja uz Helderlinovo pjesništvo</i>. Demetra, Zagreb, str. 31-223. Kroče, B. (2006) <i>Estetika</i>. Zograf, Niš, str. 235-576. Gadamer, H. G. (2011) <i>Istina i metod</i>. Fedon, Beograd, str. 31-231. Derida, Ž. (1988) <i>Istina u slikarstvu</i>. Svjetlost, Sarajevo, str. 171-287.</p>
Napomene	